

สายใยร้อยรัดสิงคโปร์และมาเลเซีย: ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง นับแต่ ค.ศ. 2000

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE TIES THAT BIND SINGAPORE AND MALAYSIA: ECONOMIC AND SECURITY
COOPERATION SINCE 2000

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

สายใยร้อยรัดสิงคโปร์และมาเลเซีย: ความสัมพันธ์ด้าน

เศรษฐกิจและความมั่นคง นับแต่ ค.ศ. 2000

โดย

น.ส.ชญชิตา สอนดี

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

พวงทอง ภาวีครพันธ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ธีวรินทร์ สุพุทธิกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(พวงทอง ภาวีครพันธ์)

..... กรรมการ

(พงศัพีสุทธิ์ บุชบารัตน์)

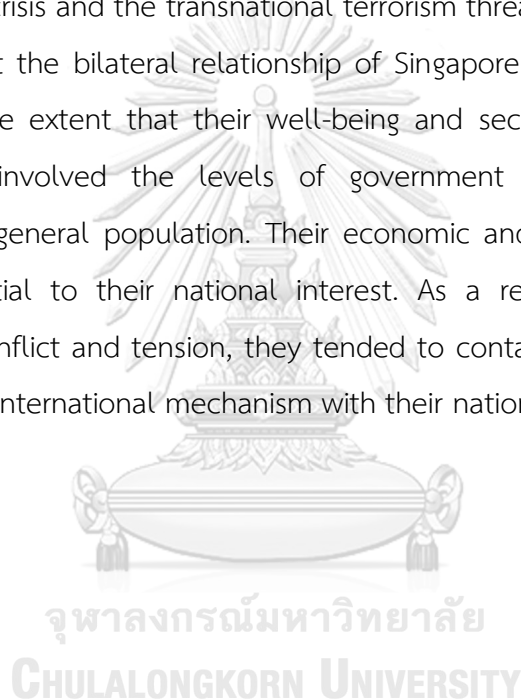
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6180920224 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Singapore, Malaysia, ASEAN mechanism

Chananchida Sondee : THE TIES THAT BIND SINGAPORE AND MALAYSIA:
ECONOMIC AND SECURITY COOPERATION SINCE 2000. Advisor:
PUANGTHONG PAWAKAPAN

This research aims to study the economic and security relations between Singapore and Malaysia since 2000, when the two countries just encountered the Asian economic crisis and the transnational terrorism threatening their security. This study shows that the bilateral relationship of Singapore and Malaysia has tightly developed to the extent that their well-being and security are interdependent. Their relations involved the levels of government to government, private businesses, and general population. Their economic and security cooperation is, therefore, essential to their national interest. As a result, whenever the two countries had conflict and tension, they tended to contain them or resolve them with the existing international mechanism with their national interest in mind.

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์พวงทอง ภวัครพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาในการทำสารนิพนธ์ สารนิพนธ์ฉบับนี้จะไม่มีการเกิดขึ้น หากไม่ได้รับโอกาสจากท่าน อาจารย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้นับเป็นสิ่งทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขออนุญาตที่จะกล่าว ขอบพระคุณอาจารย์พวงทอง ภวัครพันธุ์ อีกครั้ง และขอแสดงความนับถือเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณห้องสมุดหอกลางและคณะรัฐศาสตร์ที่ให้การสนับสนุนด้านเอกสารวิชาการแก่ผู้วิจัยตลอด ช่วงการศึกษา โดยต้องขอกล่าวชื่นชมการบริการทุกรูปแบบของห้องสมุดทั้งสองแห่ง แม้ในยามวิกฤติที่ มหาลัยถูกปิดแต่ห้องสมุดทั้งสองแห่งกลับพร้อมให้บริการด้วยความยินดี

ขอบคุณนางสาวเนตรทราย อ่วมงามอาจ และนางสาวพิมพ์ใจ วรรณพงษ์ เพื่อนนิสิต มหาวิทยาลัยผู้ซึ่งเป็นกัลยาณมิตรทั้งในยามสุขและทุกข์ ขอขอบคุณที่ผ่านช่วงเวลาที่ยาก ๆ ไปด้วยกัน ขอขอบคุณทุกความจริงใจที่มีให้กันเสมอมา และยินดีอย่างยิ่งที่ได้รู้จักกัน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต นับต่อจากนี้

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณพ่อแม่พี่ป้า ล้อม และอิมมิไตที่คอยอยู่เคียงข้าง คอยให้กำลังใจ คอยรับฟังทุกปัญหา และคอยให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน ปฏิเสธไม่ได้ว่าครอบครัวถือเป็นส่วนสำคัญ ที่คอยขัดเกลาความเศร้าหมองให้กลับมาพบกับรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ และความสุข ดังนั้นคุณค่าของการ ประสบความสำเร็จในครั้งนี้ขอมอบให้แก่ “พ่อแม่ป้า ล้อม” ผู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญในขับเคลื่อนความสำเร็จ ของลูกคนนี้อย่างเต็มที่ ลูกคนนี้อย่างยิ่งใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทำให้พ่อแม่ภูมิใจในตัวลูกคนนี้ได้

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นทั้งบทเรียนและบททดสอบ นับได้ว่าเป็นความท้าทายอันยิ่งใหญ่ที่เคยได้ พบมา ดังนั้นสารนิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นสิ่งล้ำค่าที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยอยากจะจารึก ไว้ว่าสารนิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้นในยุค COVID-19 ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ มิติ

ชญชิตา สอนดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ทบทวนวรรณกรรม.....	4
1.3 คำถามวิจัย.....	10
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย	10
1.5 สมมติฐานการวิจัย	10
1.6 ขอบเขตการศึกษา	11
1.7 กรอบแนวคิด	11
1.8 โครงสร้างในการนำเสนอในแต่ละบท.....	13
บทที่ 2 ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ในยุคหลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย. 14	
2.1 ผลกระทบของวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียต่อสิงคโปร์และมาเลเซีย	14
2.2 การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการจ้างงานระหว่างสองประเทศ.....	17
2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจหลังวิกฤติเศรษฐกิจ.....	25
บทที่ 3 การก่อการร้ายข้ามชาตินำไปสู่ความร่วมมือด้านความมั่นคง ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย อย่างไร.....	30
3.1 การก่อการร้ายข้ามชาติหลัง 9/11.....	30
3.2 ปัจจัยที่นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย	32

3.3 ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย	36
3.4 การระงับข้อพิพาทอย่างสันติวิธีระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย.....	39
3.5 สรุป	45
บทที่ 4 บทสรุป.....	46
บรรณานุกรม.....	50
ประวัติผู้เขียน.....	56

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“มาเลเซียและสิงคโปร์เป็นคู่แฝดที่แฝดน้องที่แยกขาดกันไม่ได้ ด้วยความผูกพันทางเครือญาติ มิตรภาพ และประวัติศาสตร์”¹

ดร.ตุน มหาธีร์ โมฮัมหมัด (Mahathir Mohamad) กล่าวในวาระเยือนสิงคโปร์อย่างเป็นทางการครั้งแรกหลังกลับมารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียดำเนินมาอย่างเนิ่นนาน การกระทบกระทั่งส่วนใหญ่เกิดจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์แห่งชาติของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่พิพาท ทั้งน่านน้ำและน่านฟ้า บริเวณช่องแคบมะละกาที่เปรียบเสมือนจุดยุทธศาสตร์ทางทหารและเศรษฐกิจที่สิงคโปร์และมาเลเซียหวงแหนเป็นอย่างมาก ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวมักนำไปสู่ประเด็นความขัดแย้งระหว่างประเทศในปัจจุบันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์และอำนาจอธิปไตย และประเด็นที่น่าจับตามอง ณ เวลานี้คือความขัดแย้งทางอธิปไตยเหนือน่านฟ้าและน่านน้ำ ยกตัวอย่างเช่น กรณีแผนการขยายท่าเรือในรัฐยะโฮร์ บารู (Johor Bahru Port) ของมาเลเซีย ซึ่งสิงคโปร์ประท้วงว่าเป็นการละเมิดชั้นรุนแรงต่ออำนาจอธิปไตยของสิงคโปร์ด้วยการลुक้าเข้าไปยังน่านน้ำสิงคโปร์บริเวณนอกชายฝั่ง Tuas ตลอดจนการที่เรือของรัฐบาลมาเลเซียออกลาดตระเวนบริเวณดังกล่าวก็ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงโดยตรงของสิงคโปร์ ขณะที่กัวลาลัมเปอร์ได้ตอบโต้ข้อกล่าวหาดังกล่าวว่าไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด² แม้ว่ากรณีพิพาททางอธิปไตยดังกล่าวจะเกิดขึ้นมาหลายทศวรรษแล้ว แต่ความขัดแย้งที่ปะทุขึ้นครั้งล่าสุดสะท้อนให้เห็นถึงการแข่งขันที่ยังดำรงอยู่ในความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ เนื่องจากท่าเรือในรัฐยะ

¹ "Malaysia and Singapore are like twins: Mahathir," The Straits Times, Date of publication 13 November, 2018, accessed 18 May, 2020, <https://www.straitstimes.com/singapore/malaysia-and-singapore-are-like-twins-mahathir>.

² "Singapore, Malaysia maritime dispute: A timeline," Channel News Asia, Date of publication 6 December, 2018, accessed 18 May, 2020, <https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-maritime-dispute-port-limits-timeline-11006762>.

โฮร์ บารู เมื่อขยายเสร็จสิ้นจะกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของมาเลเซียในช่องแคบมะละกา³ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจและเส้นทางคมนาคมทางเรือทางตอนใต้ของมาเลเซียอันเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับสิงคโปร์ ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจที่สิงคโปร์จะคัดค้านแผนการขยายท่าเรือดังกล่าว ตลอดจนโครงการอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพเดิม (status quo) ของสิงคโปร์

นอกจากนี้พบว่ามาเลเซียได้ทำการประท้วงกลับเช่นกันในประเด็นการเปิดเส้นทางการบินใหม่ของสิงคโปร์ โดยสิงคโปร์ต้องการติดตั้งระบบช่วยนำจอดเครื่องบินรูปแบบใหม่เพื่อรับรองความปลอดภัยและเพิ่มประสิทธิภาพในการนำจอดเครื่องบิน โดยติดตั้งที่สนามบินเซเลตาร์ (Seletar Airport) ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับปาเซออร์ กูดัง (Pasar Gudang) ของมาเลเซีย การกระทำดังกล่าวสร้างความกังวลให้กับมาเลเซียเป็นอย่างมาก เนื่องจากเส้นทางการบินรูปแบบใหม่ถือเป็นการลวงล้ำน่านฟ้าของมาเลเซีย และสร้างผลกระทบต่อเขตอุตสาหกรรมของปาเซออร์ กูดัง มาเลเซียจึงตัดสินใจประท้วงแผนการนำจอดดังกล่าวพร้อมทั้งตอบโต้ด้วยการประกาศปิดน่านฟ้าของตน ไม่เพียงแต่เท่านั้น รัฐบาลมาเลเซียยังต้องการกลับเข้ามาจัดการน่านฟ้าเหนือรัฐยะโฮร์ได้ด้วยตนเองอีกด้วย โดยก่อนหน้านี้สิงคโปร์เป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่น่านฟ้าดังกล่าวภายใต้ข้อตกลงระดับรัฐในภูมิภาคและได้รับการอนุมัติจากการบินพลเรือนระหว่างประเทศ⁴

นอกจากความขัดแย้งที่กล่าวมาในข้างต้น ทั้งสองประเทศยังมีความขัดแย้งอื่น ๆ อีกหลายกรณี⁵ เช่น กรณีการเปลี่ยนสถานที่ตั้งของสถานีรถไฟมลายู (Keretapi Tanah Melayu: KTM) กรณีการที่คนงานชาวมาเลเซียต้องการจะถอนเงินออกจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของสิงคโปร์ (Central Provident Fund: CPF) กรณีการถมทะเลของสิงคโปร์ในพื้นที่บริเวณ Tuas และ Pulau Tekong และกรณีหินสามก้อน ได้แก่ เปดรา แบริงคา (Pedra Branca) มิตเดิล ร็อค (Middle Rocks) และ เซาท์ เลดจ์ (South Ledge) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากสิงคโปร์และมาเลเซียตัดสินใจนำข้อพิพาทดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการตัดสินของศาลโลก เพื่อขจัดความขัดแย้งให้ออกจากบริบทของ

³ "ส่องความสำเร็จ บริษัทท่าเรือ PTP มาเลเซีย," ฐานเศรษฐกิจ, 9 กรกฎาคม 2561, accessed 18 พฤษภาคม, 2563, <https://www.thansettakij.com/content/296524>.

⁴ "Singapore, Malaysia airspace dispute: What we know and timeline," Channel News Asia, Date of publication 5 December, 2018, accessed 18 May, 2020, https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-southern-johor-airspace-seletar-airport-10997022?cid=h3_referral_inarticlelinks_24082018_cna.

⁵ Rusdi Omar, "Malaysia Singapore Relations: Issues and Strategies" (The University of Adelaide), https://www.academia.edu/1412271/MALAYSIA_SINGAPORE_RELATIONS_ISSUES_AND_STRATEGIES.

ประเทศ (De-nationalize the conflict)⁶ ทำให้เราได้เห็นถึงความพยายามแก้ไขความขัดแย้งของทั้งสองประเทศผ่านกลไกแก้ไขความขัดแย้งของสหประชาชาติ

กรณีข้อพิพาทที่กล่าวมาข้างต้นทำให้สื่อมวลชนวิเคราะห์ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศอยู่ในสภาวะตึงเครียด อีกทั้งยังก่อให้เกิดการชะลอตัวของความสัมพันธ์ ตั้งแต่มาฮาธีร์ โมฮัมหมัดกลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย⁷ ดังจะเห็นได้จากการนำความตกลงซื้อขายน้ำดิบกลับมาเป็นประเด็น โดยประกาศจะทบทวนราคาขายน้ำดิบให้สิงคโปร์อีกครั้ง⁸ และการประกาศยกเลิกโครงการรถไฟความเร็วสูงมาเลเซีย – สิงคโปร์ ทั้ง ๆ ที่ได้มีการลงนามข้อตกลงระหว่างสองฝ่ายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว⁹ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของสองประเทศนี้มีความหลากหลายและซับซ้อนมากกว่าที่สื่อมวลชนนำเสนอ โดยเฉพาะในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์ที่ผลักดันให้ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของสองประเทศแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ต้องพึ่งพิงซึ่งกันและกัน และความสัมพันธ์นี้มีน้ำหนักที่จะช่วยถ่วงดุลไม่ให้ความขัดแย้งตึงเครียดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวลุกลามบานปลายต่อไป กล่าวคือ ในทางเศรษฐกิจได้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียในปี ค.ศ. 1997 ส่วนในด้านความมั่นคง ได้เกิดปัญหาการก่อการร้ายข้ามชาติหลังเหตุการณ์ 9/11 ในสหรัฐอเมริกา ฉะนั้น สารนิพนธ์ฉบับนี้ต้องการพิจารณาว่าในยุคหลังวิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียในปี ค.ศ. 1997 แนวโน้มการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศเป็นเช่นไร ส่วนในด้านความมั่นคง สารนิพนธ์ฉบับนี้ต้องการพิจารณาว่าหลังเหตุการณ์ 9/11 ในปี ค.ศ. 2001 และตามมาด้วยการก่อการร้ายข้ามชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างสองประเทศอย่างไร สิงคโปร์ในฐานะประเทศเล็กแต่มีศักยภาพทางทหารสูงมีบทบาทสำคัญต่อการรักษาความมั่นคงของมาเลเซียและบริเวณช่องแคบมะละกาอย่างไร

⁶ พวงทอง ภาวครพันธ์ุ, "กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ กรณีหินสามก้อน," ใน อุษาคเนย์ที่รัก (กรุงเทพฯ: โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553).

⁷ "Mahathir Mohamad: I'm pro-Malaysia, not anti-Singapore," South China Morning Post, Date of publication 8 March, 2019, accessed 18 May, 2020, <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/2189195/mahathir-mohamad-im-pro-malaysia-not-anti-singapore>.

⁸ "เปิดสัญญาซื้อขายน้ำสุดพิสดารระหว่างมาเลเซีย-สิงคโปร์ ชนิด "มาฮาธีร์" ยังต้องยอม," Sanook, 8 สิงหาคม 2562, accessed 19 พฤษภาคม, 2563, <https://www.sanook.com/news/7860086/>.

⁹ "มาเลเซียยกเลิกรถไฟความเร็วสูง," ไทยรัฐออนไลน์, 1 มิถุนายน 2561, accessed 20 พฤษภาคม, 2563, <https://www.thairath.co.th/newspaper/columns/1295604>.

1.2 ทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย

Anthony L. Smith กล่าวในบทความเรื่อง Malaysia – Singapore Relation: Never Mind the Rhetoric¹⁰ เริ่มจากความสัมพันธ์อันยาวนานของมาเลเซียและสิงคโปร์ แม้ว่าความสัมพันธ์มักจะมีแนวโน้มกระทบกระทั่งทางวาทะถ้อยคำบ่อยครั้ง เช่น ปัญหาการขายน้ําดิบให้สิงคโปร์ และการจำกัดนํ้าฟ้าของมาเลเซียเพื่อสกัดกั้นการเข้าถึงของกองทัพอากาศสิงคโปร์ แต่ความร่วมมือของทั้งสองประเทศไม่ได้เสื่อมคลาย เนื่องจากทั้งสองประเทศมีพันธกรณีที่ยึดถือผ่านกรอบความร่วมมือสมาคมอาเซียน และการตกลงด้านการป้องกันระหว่างประเทศสมาชิก 5 ประเทศ (Five Power Defense Arrangements: FPDA) อีกทั้งความมุ่งมั่นที่จะทำลายถอนรากถอนโคนกลุ่มก่อการร้าย จากสื่อสิ่งพิมพ์ Defending the Lion City: The Armed Forces of Singapore ได้บ่งบอกว่ากองกำลังสิงคโปร์เป็นลักษณะต่อต้านป้องกันมากกว่าโจมตี เปรียบเสมือนแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะไม่นำไปสู่สงครามทางอาวุธอย่างแน่นอน เพราะทั้งสองประเทศยังต้องพึ่งพากันในแง่ของเงินทุน การเคลื่อนย้ายคน สินค้า บริการ และทรัพยากร บทความฉบับนี้ยังบอกอีกว่าบางทีความขัดแย้งระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นอาจจะเกิดจากตัวผู้นำของทั้งสองประเทศที่มีความขัดแย้งกันเสียเอง อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์นั้นลึกซึ้งมาก ถึงแม้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมักอยู่ในระดับร้ายแรง แต่ความร่วมมือทางด้านความปลอดภัยขั้นพื้นฐานระหว่างทั้งสองประเทศกลับดูแข็งแกร่งขึ้น

Mohamad Faisol Keling, Shukri Shuib และ Mohd Na' eim Ajis กล่าวในบทความเรื่อง The Impact of Singapore's Military Development on Malaysia's Security¹¹ เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถทางทหารที่รวดเร็วของสิงคโปร์ การขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่แข็งแกร่งและก้าวหน้าที่สุดด้านทางทหารในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่มาเลเซียเองได้เร่งพัฒนาขีดความสามารถทางทหารของตนเองเช่นกัน เนื่องจากตามทฤษฎีความปลอดภัย การพัฒนาทางทหารของประเทศใด ๆ เพิ่มขึ้น มักส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ รู้สึกไม่ปลอดภัย ถึงแม้ว่ามาเลเซียไม่ได้มองว่าสิงคโปร์เป็นภัยคุกคาม เนื่องจากทั้งสองประเทศมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน กล่าวได้ว่าการอยู่รอดของสิงคโปร์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจของกองทัพเพียงอย่างเดียว แต่

¹⁰ A. Smith, "Malaysia-Singapore Relations: Never Mind the Rhetoric" (2004).

¹¹ Faisol Keling, Md Shuib, and Mohd Ajis, "The Impact of Singapore's Military Development on Malaysia's Security," *Journal of Politics and Law* 2 (05/02 2009), <https://doi.org/10.5539/jpl.v2n2p68>.

ยังเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพามาเลเซียเป็นหลักอีกด้วย ดังนั้นความขัดแย้งทางทหารกับมาเลเซียจะส่งผลกระทบต่อการอยู่รอดของสิงคโปร์ อย่างไรก็ตามการยกระดับขีดความสามารถของสิงคโปร์ส่งผลกระทบต่อจิตวิทยาของมาเลเซียจริง ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าทั้งสองประเทศจะเกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน แต่ด้วยสภาวะดังกล่าวทำให้ผู้นำทั้งสองประเทศเริ่มดำเนินการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยดำเนินการในการสร้างความมั่นใจ เช่น การแบ่งปันข่าวกรอง ความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความปลอดภัย และการยึดมั่นตามหลักการของอาเซียนที่รัฐสมาชิกจะไม่ทำการแทรกแซงหรือคุกคามอธิปไตยและความมั่นคงซึ่งกันและกัน เป็นต้น สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไม่ได้เลวร้ายมากนัก คือ ถึงแม้ทั้งสองจะมีประเด็นความขัดแย้งระดับทวิภาคีอยู่หลายกรณี แต่ความขัดแย้งหลาย ๆ ประการไม่ได้นำไปสู่สงครามหรือการใช้กำลังทางทหาร เพราะทั้งสองสามารถแก้ไขความขัดแย้งผ่านการเจรจาทางการทูตได้

Rusdi Omar กล่าวในบทความเรื่อง Malaysia-Singapore relations: Issues and strategies¹² เกี่ยวกับกลไกความพยายามแก้ไขปัญหาระดับทวิภาคี สิงคโปร์และมาเลเซียมีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและระหว่างผู้คน โดยมุมมองของสิงคโปร์ ความสัมพันธ์ต้องอยู่บนพื้นฐานความเคารพ ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ยึดมั่นตามกฎหมายระหว่างประเทศและข้อตกลงต่าง ๆ สิงคโปร์มักหาหนทางใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แข็งแกร่ง และในมุมมองของมาเลเซียมองว่าความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นต้องอยู่ในรูปแบบได้ผลประโยชน์ทั้งคู่ (win-win) ซึ่งหมายความว่าความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศจะเกิดขึ้นเมื่อทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์ตามที่ตนพึงปรารถนาเท่านั้น ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศล้วนแต่เกื้อกูลกันในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศของแต่ละประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสังคม เช่น ด้านเศรษฐกิจมาเลเซียตระหนักรู้เสมอว่าสิงคโปร์คือผู้ลงทุนรายใหญ่ของประเทศ แสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและรักษาความสัมพันธ์อันดีงามไว้ โดยบทความนี้ได้พูดถึงกลไกแก้ไขความขัดแย้ง โดยเริ่มจากการเยือนประเทศอย่างเป็นทางการของกันและกัน ต่อมาให้เริ่มพัฒนาการติดต่อระหว่างประชาชน การเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ทั้งนี้ยังเป็นการกระตุ้นเชิงท่องเที่ยวได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังต้องขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาล-รัฐบาล และ เอกชน-เอกชน เป็นต้น

¹² Omar, "Malaysia Singapore Relations: Issues and Strategies."

K. S. Nathan กล่าวในบทความ Malaysia-Singapore Relations: Retrospect and Prospect¹³ ถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์อันซับซ้อนและละเอียดอ่อนระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย เช่น ความแตกต่างในขนาด สภาวะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ และเชื้อชาติ ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ระหว่างสองประเทศเพื่อนบ้านที่มีความกังวลด้านความมั่นคงร่วมกันก่อให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกันด้านความมั่นคง และด้านเศรษฐกิจระดับสูง โดยเป็นลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และวัฒนธรรม นอกจากนี้ความเชื่อมโยงอย่างชัดเจน คือ นโยบายภายในประเทศและต่างประเทศของทั้งสองที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแสดงภายนอกภูมิภาค และโลกาภิวัตน์ ล้วนแต่เป็นปัจจัยส่งเสริมการพึ่งพาซึ่งกันและกันของทั้งสองประเทศ

การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียด้านเศรษฐกิจ

Francis E. Hutchinson และ Pritish Bhattacharya กล่าวในบทความเรื่อง Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence¹⁴ เกี่ยวกับความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีมาอย่างเนิ่นนาน และขยายการค้าขายสินค้า บริการ รวมถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หลังจากสิงคโปร์แยกตัวออกมาเป็นอิสระ สิงคโปร์พยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจด้วยการผลิตเพื่อส่งออก และพยายามดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาลงทุน ในขณะที่มาเลเซียทำอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ในช่วงทศวรรษ 1980 ทั้งสองประเทศมีการบูรณาการทางเศรษฐกิจร่วมกันมากขึ้นผ่านความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของสิงคโปร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการผลิตข้ามพรมแดน (Singapore's Economic Development Board to foster tourism and cross-border production) กับสำนักงานพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งมาเลเซีย (Malaysian Industrial Development Authority: MIDA) นอกจากนี้ยังพัฒนาไปสู่ความร่วมมือประเด็นต่าง ๆ เช่น การจัดหาทรัพยากรน้ำ การบริการเรือข้ามฟาก และการขายที่ดินให้กับนักลงทุนต่างชาติ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการ

¹³ K. S. Nathan, "Malaysia—Singapore Relations: Retrospect and Prospect," *Contemporary Southeast Asia* 24, no. 2 (2002), <http://www.jstor.org/stable/25798602>.

¹⁴ Francis E. Hutchinson and Pritish. Bhattacharya, "Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence," (2019), https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2019_2.pdf.

แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ตลอด 35 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 – 2009 การค้าโดยรวมของทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียมักจะมีกันและกันเป็นคู่ค้าอันดับที่ 2 รองจากจีนเสมอ อีกทั้งประชาชนของแต่ละประเทศถือเป็นจุดสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศผ่านการท่องเที่ยว

N. Ganesan กล่าวในบทความ *Realism and Interdependence in Singapore's Foreign Policy*¹⁵ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียมีลักษณะเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันและกันมากกว่าการแข่งขันกัน โดยมีหลาย ๆ เหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์รูปแบบดังกล่าว เช่น สิงคโปร์ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญสำหรับการส่งออกของมาเลเซีย จำพวกยางดิบ เป็นต้น ในขณะที่สิงคโปร์ได้เริ่มพัฒนามะละกาและปีนังเป็นท่าเรือสินค้า เพื่อรองรับชาวมาเลเซีย และอีกประการหนึ่งคือนักลงทุนสิงคโปร์มองว่ามาเลเซียเหมาะแก่การลงทุนเป็นอย่างยิ่ง เพราะค่าแรงงาน ที่ดิน ของมาเลเซียค่อนข้างมีราคาต่ำกว่าสิงคโปร์ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์อันดีงามของทั้งสองประเทศได้เปลี่ยนเป็นความตึงเครียดระหว่างกันช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเซีย เนื่องจากมาตรการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจเอเซียของมาเลเซีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิงคโปร์ ยกตัวอย่างเช่น ห้ามซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านตลาดระหว่างประเทศทำให้ตลาดหลักทรัพย์ของสิงคโปร์ (SGX) ต้องหยุดทำการทันที อีกทั้งรัฐบาลมาเลเซียยังได้มีการประกาศว่าเงินดอลลาร์มาเลเซีย (ริงกิต) ที่ถือครองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบสภาพคล่องหรือเงินฝากในต่างประเทศนับเป็นสิ่งไม่มีค่าและเป็นโมฆะ โดยมาตรการต่าง ๆ ได้สร้างความไม่พอใจต่อรัฐบาลสิงคโปร์และนักลงทุนสิงคโปร์เป็นอย่างมาก เพราะได้สร้างความเสียหายแก่ระบบการเงินของสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก

Lily Zubaidah Rahim กล่าวในหนังสือ *Singapore in the Malay World*¹⁶ เกี่ยวกับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียช่วงปี ค.ศ. 2003 ทั้งสองประเทศได้ร่วมลงทุนในตลาดต่างประเทศ เช่น จีน อินโดนีเซีย อินเดีย และบังกลาเทศ พร้อมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือด้านการขนส่งทางอากาศและการท่องเที่ยว โดยความร่วมมือต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการที่ผู้นำทั้งสองประเทศเลือกที่จะมองข้ามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในอดีต และหันมาปรับปรุงความสัมพันธ์ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ เพื่อหวังว่าความร่วมมือระหว่างกันอาจสร้างผลประโยชน์แก่ภูมิภาคและอาเซียนได้ และสำหรับตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันลึกซึ้งของทั้งสองประเทศ

¹⁵ Narayanan Ganesan, *Realism and interdependence in Singapore's foreign policy* (Routledge, 2005).

¹⁶ Lily Zubaidah Rahim, *Singapore in the Malay world: Building and breaching regional bridges* (Routledge, 2010).

คือความร่วมมือบนเขตเศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์ (Iskandar) โดยเป็นความร่วมมือภายใต้ความเคารพ และผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทของรัฐบาลทั้งสองได้โดดเด่นขึ้นหลังวิกฤต เศรษฐกิจเอเชีย ด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐบาลของทั้งสองประเทศถือเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

K. S. Nathan กล่าวในบทความ Malaysia-Singapore Relations: Retrospect and Prospect¹⁷ เกี่ยวกับโครงสร้างด้านเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกันระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีนโยบาย ผลักดันการลงทุนต่างประเทศ เน้นการพึ่งพาตลาดส่งออกเป็นหลัก โดยแนวทางดังกล่าวถือเป็นตัว เชื่อมโยงความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศเข้าด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากอันดับคู่ค้าหรือ หุ้นส่วนการลงทุน เช่น ในปี ค.ศ. 1998 มาเลเซียและสิงคโปร์ต่างเป็นคู่ค้าอันดับสองซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียนถือเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนความร่วมมือของทั้งสอง ประเทศผ่านเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เนื่องจากทั้งสองประเทศมองว่า AFTA ถือเป็นเครื่องมือที่ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจภายในอาเซียน เพื่อเตรียมรับมือกับเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ และการเติบโตด้าน เศรษฐกิจของประเทศนอกภูมิภาค

การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียด้านความ มั่นคงหลังเหตุการณ์ 9/11

Massey Anthony Shintaro. กล่าวในวิทยานิพนธ์เรื่อง Maritime security cooperation in the Strait of Malacca¹⁸ ถึงเหตุการณ์ 9/11 ว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้รัฐชายฝั่ง อย่าง สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ตระหนักถึงภัยคุกคามจากการก่อการร้าย และโจรสลัด ยิ่งไปกว่า นั้นรัฐชายฝั่งพร้อมที่จะให้ความร่วมมือระดับพหุภาคี โดยผ่านการดำเนินการของ MALSINDO ซึ่งเป็น ความร่วมมือของทั้งสามประเทศเพื่อรักษาความปลอดภัยบริเวณช่องแคบมะละกา และกรอบความ ร่วมมือ Global War on Terror (GWOT) ที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ นอกจากนี้เหตุการณ์ระเบิด บาหลีในปี ค.ศ. 2003 ยิ่งสร้างความตระหนักเกี่ยวกับภัยคุกคามของกลุ่มก่อการร้ายข้ามชาติให้กับ รัฐชายฝั่ง รวมไปถึงรัฐสมาชิกในอาเซียนเป็นอย่างมาก ความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียใน

¹⁷ Nathan, "Malaysia—Singapore Relations: Retrospect and Prospect."

¹⁸ Anthony S Massey, *Maritime security cooperation in the Strait of Malacca*, NAVAL POSTGRADUATE SCHOOL MONTEREY CA (2008).

การแบ่งปันข่าวกรองถือเป็นตัวช่วยขั้นดีในการจับกุมผู้ก่อการร้ายภายใต้กรอบความร่วมมือ GWOT นอกจากนี้ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างทั้งสองประเทศยังอยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แค่ระดับทวิภาคีเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น ปฏิญญาการกระทำร่วมเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย (Declaration of Joint Action to Counter Terrorism) การตกลงด้านการป้องกันระหว่างประเทศ สมาชิก 5 ประเทศ (FPDA) ได้พัฒนาการฝึกซ้อมความปลอดภัยทางทะเลเข้าเพิ่มเติม และกรอบความร่วมมือ MALSINDO ได้พัฒนาขีดความสามารถจากการลาดตระเวนช่องแคบมะละกาทางเรือพัฒนาเป็นการลาดตระเวนช่องแคบมะละกาทางอากาศผ่านโครงการ Eyes in the Sky (EIS)

Mushahid Ali กล่าวในบทความ Impact of 9-11 on Malaysia and Singapore – One Year After¹⁹ ว่าถึงแม้มาเลเซียและสิงคโปร์จะมีความแตกต่างหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติหรือการเมือง แต่รัฐบาลทั้งสองประเทศกลับมีแนวทางตอบสนองต่อเหตุการณ์ 9/11 ในลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยการสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนในประเทศเกี่ยวกับความหลากหลายและความแตกต่างของศาสนา ประกอบกับเปลี่ยนแปลงรูปแบบหลักสูตรของโรงเรียนอิสลามด้วยการเพิ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น พร้อมทั้งยังให้การสนับสนุนสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านการก่อการร้าย โดยมาเลเซียและสิงคโปร์ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประสานงานมาตรการรักษาความปลอดภัยจากการโจมตีของกลุ่มก่อการร้าย และใช้อำนาจของตนภายใต้พระราชบัญญัติความมั่นคงภายในเพื่อจับกุมชาวมุสลิมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสมรู้ร่วมคิดกับกลุ่มก่อการร้ายหรือมีความเชื่อมโยงกับเครือข่าย อัลกออิดะห์ แสดงให้เห็นว่าไม่พียงภายในหรือพียงภายนอกของทั้งสองประเทศมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในการต่อต้านการก่อการร้าย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

J. Ashley Roach กล่าวในบทความ Enhancing maritime security in the straits of Malacca and Singapore²⁰ เกี่ยวกับความร่วมมือของรัฐชายฝั่งในการพยายามสร้างความมั่นคงบริเวณช่องแคบมะละกาและช่องแคบสิงคโปร์ นอกจากการลาดตระเวนผ่าน MALSINDO ยังมีแถลงการณ์ร่วมบาตัม (Batum Joint Statement) เป็นความร่วมมือไตรภาคีของรัฐชายฝั่งอย่างสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยแถลงการณ์ร่วมครั้งที่ 4 มุ่งเน้นเกี่ยวกับการส่งเสริมความมั่นคงของช่องแคบเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยของการเดินทาง กระบวนการรักษาสิ่งแวดล้อม

¹⁹ Mushahid Ali, "Impact of 9-11 on Malaysia and Singapore: one year after," (2002).

²⁰ J Ashley Roach, "Enhancing maritime security in the Straits of Malacca and Singapore," *Journal of International Affairs* (2005).

และครอบคลุมไปถึงการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติอย่างโจรสลัด การก่อการร้าย และการค้ามนุษย์ เป็นต้น อีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจคือแถลงการณ์ร่วมครั้งนี้พร้อมที่ขยายความร่วมมือไปสู่ระดับนานาชาติด้วยการร่วมมือกับองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (IMO) หลากหลายกรอบความร่วมมือ เปรียบเสมือนการส่งสัญญาณที่บ่งบอกว่ารัฐทั้งหลายต่างเห็นผลประโยชน์ร่วมกันในการรักษาความปลอดภัยของช่องแคบภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ได้ยกมานี้จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียในระยะสองทศวรรษที่ผ่านมาเติบโตและขยายอย่างต่อเนื่อง ในแง่นี้การทำความเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศน่าจะช่วยให้เราเข้าใจถึงภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมากขึ้น และแยกแยะได้ว่าอะไรที่เป็นความขัดแย้งระดับผิวหน้า และความสัมพันธ์ในมิติใดที่มีความสำคัญระดับที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของทั้งสองประเทศ

1.3 คำถามวิจัย

ทำไมความตึงเครียดระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย จึงไม่เคยลุกลามกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งขนาดใหญ่ ทั้ง ๆ ที่สองประเทศมีปัญหาที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดอยู่บ่อยครั้ง

1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงที่ชี้ให้เห็นถึงการพึ่งพาระหว่างกันของสิงคโปร์และมาเลเซีย
2. เพื่อวิเคราะห์ว่าเมื่อมีปัญหาที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งขนาดใหญ่ สิงคโปร์และมาเลเซียใช้กลไกอะไรในการแก้ไขปัญหา

1.5 สมมติฐานการวิจัย

สิงคโปร์และมาเลเซียมีความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงอย่างแนบแน่น จนมีลักษณะที่ขึ้นต่อกันและกันอย่างซับซ้อน โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา ทำให้ในเวลาทั้งสองประเทศมีความตึงเครียดต่อกัน ทั้งสองฝ่ายจะพยายามแก้ไขความขัดแย้งผ่านกลไกระหว่างประเทศ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงร่วมกัน

1.6 ขอบเขตการศึกษา

ตั้งแต่เริ่มทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา เพราะในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์สำคัญคือ วิกฤติเศรษฐกิจเอเชียปี 1997 และเหตุการณ์ 9/11 ปี 2001 ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์นี้เป็นจุดที่ทำให้เห็นการขยายตัวของความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

1.7 กรอบแนวคิด

สารนิพนธ์ฉบับนี้เน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีต่อกัน โดยวิเคราะห์ผ่านกรอบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence)

สำหรับทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งสำหรับสิงคโปร์และมาเลเซียมีการพึ่งพาอาศัยร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงร่วมกัน โดยความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงถือเป็นตัวชี้วัดให้เห็นว่าทั้งสองประเทศมีการพึ่งพาอาศัยกันมากเพียงใด หรือในอีกหนึ่งมิติที่สนับสนุนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของทั้งสองประเทศ คือ ณ เวลานี้ไม่มีรัฐใดรัฐหนึ่งสามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อบรรลุเป้าที่ตนตั้งไว้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นรัฐต่าง ๆ จึงเห็นความสำคัญของการร่วมมือเป็นอย่างมาก

ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากตัวแสดงต่าง ๆ หรือในลักษณะที่ว่า เมื่อมีสิ่งใดเกิดกับตัวแสดงตัวหนึ่งตัวใด ในโอกาสหนึ่งโอกาสใด ในสถานที่หนึ่งสถานที่ใด ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวแสดงอื่น ๆ ทั้งหมด ดังนั้นไม่ว่าจะในระดับความสัมพันธ์แบบใด ย่อมมีตัวแสดงมากเท่าใด สถานที่มากเท่าใด โอกาสมากเท่าใด การพึ่งพาอาศัยก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น²¹ โดยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการพึ่งพาอาศัยกันนั้นจะขึ้นอยู่กับความจำเป็นเป็นสำคัญ เช่น ความจำเป็นของสถานการณ์ที่มีปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในมาเป็นตัวกำหนด ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และภูมิรัฐศาสตร์ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้แต่ละประเทศจำเป็นต้องพึ่งพากันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น หลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียต่างจำเป็นต้องแสวงหาหนทาง ความช่วยเหลือ รวมไปถึงความร่วมมือ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศ เป็นต้น

นักคิดคนสำคัญที่ได้นำเสนอแนวคิดนี้ คือ Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye, Jr ได้ให้คำนิยามของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันว่า หมายถึง การพึ่งพิงกันและกัน ซึ่งนอกจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างประเทศด้านการเมืองแล้ว ยังมีการติดต่อกันในรูปแบบอื่นระหว่างรัฐ

²¹ สมพงษ์ ชูมาก, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน: ทศวรรษ 1990 สู่ทศวรรษแห่งศตวรรษที่ 21 (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

ต่าง ๆ หรือตัวแสดงในประเทศต่าง ๆ โดยการเมืองโลกเป็นเพียงสถานการณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบระหว่างรัฐต่าง ๆ หรือตัวแสดงในประเทศต่าง ๆ ว่าเป็นผลลัพธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และได้อธิบายว่าอำนาจและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีผลกระทบต่อกัน ทั้งด้านการทหาร เศรษฐกิจ และสังคม การพึ่งพาอาศัยที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ระหว่างประเทศต่าง ๆ ก่อให้เกิดเป็นการพึ่งพาที่ซับซ้อน (Complex Interdependence) ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี จนนำไปสู่ความร่วมมือระดับภูมิภาค²²

นอกจากนี้ผลที่เกิดขึ้นจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจากด้านหนึ่ง มักนำไปสู่ความร่วมมืออีกด้านหนึ่ง กล่าวได้ว่าระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ณ เวลานี้ เต็มไปด้วยความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่เพียงแต่ระดับรัฐ แต่ยังขยายความสัมพันธ์ไปสู่ระดับประชาชนอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ที่แรกเริ่มแต่ละประเทศเห็นความสำคัญของเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และเมื่อเวลาผ่านไปทั้งสองประเทศเริ่มตระหนักถึงความร่วมมือทางด้านอื่น เช่น ความมั่นคง สังคม และวัฒนธรรม อีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญสำหรับทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันคือ หากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นแล้ว นโยบายต่างประเทศของทั้งสองประเทศ จะเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ ส่งผลให้ทั้งสองประเทศไม่ใช่กำลังทางทหารเป็นเครื่องมือดำเนินนโยบายในการแก้ไขความขัดแย้ง แต่จะหันไปใช้กลไกระดับสถาบัน ซึ่งอาจเป็นกลไกระดับภูมิภาคหรือระดับโลกที่มีอยู่ หรือจัดตั้งกลไกในการแก้ไขปัญหาขึ้นมาจนทำให้แนวทางนี้ได้รับสถาปนาเป็นสถาบัน (Institutionalization) ดังจะเห็นได้จากความขัดแย้งระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ทั้งสองกลับเลือกขจัดความขัดแย้งด้วยวิธีการทูต โดยพยายามหลีกเลี่ยงความรุนแรง เพราะเกรงว่าหากเกิดสงครามขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางด้านอื่นได้ ดังนั้นความสัมพันธ์แบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ สามารถช่วยกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

²² Robert O Keohane and Joseph S Nye, "Power and Interdependence revisited," *International organization* 41, no. 4 (1987).

1.8 โครงสร้างในการนำเสนอในแต่ละบท

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียในยุคหลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย

บทที่ 3 การก่อการร้ายข้ามชาตินำไปสู่ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียอย่างไร

บทที่ 4 สรุป

บทที่ 2

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย

ในยุคหลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย

2.1 ผลกระทบของวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียต่อสิงคโปร์และมาเลเซีย

ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 ระบบการเงินการคลังหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย แม้ว่าต้นเหตุของวิกฤติเศรษฐกิจจะเริ่มต้นที่ประเทศไทย แต่กลับส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง เพราะแม้แต่สิงคโปร์ที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจอย่างแข็งแกร่งก็ยังคงได้รับผลกระทบเช่นกัน วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีโรคติดต่อ (Contagion Theory) เมื่อเศรษฐกิจประเทศหนึ่งถูกกระทบอย่างรุนแรง อาจลุกลามต่อไปยังประเทศที่อยู่รอบ ๆ²³ ซึ่งแน่นอนว่าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างโดนโจมตีจากวิกฤติดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อสถานการณ์เริ่มเลวร้าย หลายประเทศเลือกที่จะขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) เช่น ไทย และ อินโดนีเซีย ในขณะที่มาเลเซียเลือกที่จะปฏิเสธความช่วยเหลือจาก IMF ด้วยเหตุผลที่ไม่ไว้วางใจ และเงื่อนไขที่ผูกมัดเข้มงวดเกินไป จนทำให้ต้องสูญเสียอิสรภาพ และต้องมอบอธิปไตยทางการเงินของประเทศให้อยู่ในมือของต่างชาติในที่สุด

รัฐบาลมาเลเซียจึงเลือกแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เริ่มจากการฟื้นฟูสภาพปฏิบัติการเศรษฐกิจแห่งชาติ (National Economic Action Council: NEAC) ขึ้นมาใหม่ เพื่อควบคุมนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ โดยวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1998 ประกาศใช้มาตรการควบคุมการบริวรรตเงินตรา (Exchange Control) ให้คงค่าเงินริงกิตไว้ที่ 3.80 ริงกิตต่อ 1 เหรียญสหรัฐอเมริกา ตลอดจนจำกัดการนำเงินริงกิตไปลงทุนในต่างประเทศ²⁴ นายกรัฐมนตรีมีมติว่านโยบายควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเป็นหนทางเดียวที่สามารถจัดการกับเศรษฐกิจของมาเลเซียในเวลานั้นได้ ซึ่งหมายถึงการแยกตัวเองออกจากรักบี้ค่าเงิน ตลาดหุ้น และระบบแลกเปลี่ยนเงินตรา เพื่อสกัดกั้นการไหลออกของเงินตราต่างประเทศและริงกิต รวมทั้งการไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศที่จะต้องเป็นไปเพื่อ

²³ สีดา สอนศรี และคณะ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ หลังวิกฤติเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2550) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552). หน้า212.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 215.

การลงทุนในระยะยาวเท่านั้น²⁵ มาเลเซียได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิกฤติเศรษฐกิจ เนื่องจากค่าเงินริงกิตสูญเสียมูลค่าไปถึงร้อยละ 40 ซึ่งทำให้ค่าเงินริงกิตตกต่ำลงมาก รวมทั้งดัชนีหลักทรัพย์แห่งกัวลาลัมเปอร์ (KLSE) ตกลงมาที่ 491.60 จุด (12 มกราคม ค.ศ. 1998) จากดัชนีที่ 1,332.04 จุด (5 มกราคม ค.ศ. 1997)²⁶

นอกจากนี้พบว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง มูลค่าการส่งออกชะลอตัว โครงการลงทุนขนาดใหญ่หลายโครงการต้องถูกระงับ วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ถือเป็นบทเรียนราคาแพงสำหรับมาเลเซีย ส่งผลให้พรรคองค์การเอกภาพแห่งชาติมลายู (United Malays National Organization: UMNO) ในฐานะแกนนำรัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยพยายามเข้าไปมีบทบาทนำในอาเซียน และกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการต่อรองกับชาติตะวันตก ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอของมาเลเซียเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนเอเชีย เพราะไม่ต้องการพึ่งพา IMF เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศเอเชียสามารถรับมือกับผลกระทบของเศรษฐกิจของตนเองได้ และในปี ค.ศ. 1999 ณ การประชุม East Asia Summit นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้กล่าวเปิดงานต่อหน้าสาธารณชนว่า “นโยบายควบคุมการไหลเวียนของเงินตราที่มาเลเซียใช้อยู่ สามารถสร้างเสถียรภาพทางการเงิน และรักษาเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง แม้จะไม่ใช่วิธีตามรูปแบบ IMF แต่วิธีการดังกล่าวสามารถนำไปสู่ปฎิหาริย์เอเชียได้” และเรียกร้องให้ประเทศเอเชียนั้นการพึ่งพาระหว่างกันมากกว่าการพึ่งพาภายนอกอย่างชาติตะวันตก²⁷ ในที่สุดมาเลเซียสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจได้ราว ค.ศ. 1999

ในกรณีของสิงคโปร์ ระบบเศรษฐกิจของสิงคโปร์พึ่งพาการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศสูง รวมทั้งสิงคโปร์มีการลงทุนในต่างประเทศสูงเช่นกัน ดังนั้นเมื่อวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียลุกลามไปทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิงคโปร์จึงได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียถูกโจมตีค่าเงินริงกิตอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ต้องประกาศมาตรการควบคุมการปริวรรตเงินตรา ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสิงคโปร์อย่างมาก ดังจะเห็นได้จากดัชนีสเตรทไทม์ (Straits Time Singapore) ที่ทรุดตัวลงถึงร้อยละ 39 ในวันที่มาเลเซีย

²⁵ ขปา จิตต์ประทุม, "วิกฤตการณ์มาเลเซีย ผลกระทบต่อประเทศไทย," ใน วิกฤตการณ์มาเลเซีย เศรษฐกิจ การเมือง-วัฒนธรรม. (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542). หน้า 107.

²⁶ สีดา สอนศรี และคณะ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ หลังวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2550). หน้า 186.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 229.

ประกาศมาตรการ²⁸ และธุรกรรมต่าง ๆ ที่ทำในสกุลเงินริงกิตต้องถูกส่งกลับไปมาเลเซียหรือต้องแลกเปลี่ยนสกุลเงินจากริงกิตเป็นเหรียญสหรัฐอเมริกา มิฉะนั้นเงินริงกิตเหล่านั้นจะสิ้นมูลค่า ทำให้ธนาคารต่าง ๆ หรือนักธุรกิจที่ซื้อขายเงินตราต่างประเทศได้รับผลกระทบกันเป็นจำนวนมาก เพราะตลาดสิงคโปร์มีการซื้อขายเงินริงกิตมากกว่าที่ค้าขายกันในตลาดมาเลเซีย²⁹ นอกจากนี้ยังส่งผลให้การผลิตภาคอุตสาหกรรมลดต่ำลง อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น การลงทุนต่างชาติลดลง การค้าระหว่างประเทศต่ำลง และอัตราการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจร่วงลงมาถึงร้อยละ 1.5 (ค.ศ. 1998) จากร้อยละ 8 (ค.ศ. 1997)³⁰ แต่รัฐบาลสิงคโปร์ก็สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว โดยมีมาตรการหลายประการเพื่อบรรเทาผลกระทบของวิกฤติ เช่น รัฐบาลได้จัดตั้งงบประมาณพิเศษเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจ เพื่อกระตุ้นโครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาทักษะในการทำงาน พัฒนาระบบการศึกษา เป็นต้น ในปี ค.ศ. 1999 เศรษฐกิจสิงคโปร์เริ่มฟื้นตัวจนทำให้รัฐบาลสิงคโปร์ประกาศว่าภาวะถดถอยได้สิ้นสุดลงแล้ว³¹ ผลลัพธ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและพื้นฐานเศรษฐศาสตร์มหภาคที่ดีของสิงคโปร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารนโยบายที่ชาญฉลาด ปราศจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตลอดเวลา รวมถึงแนวนโยบายทางการเงินที่พึงพาการลงทุนระหว่างประเทศมากกว่าการกู้เงินระหว่างประเทศ³²

หลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย รัฐบาลสิงคโปร์ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี นายโก๊ะ จ๊กตง ประกาศแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหลายประการ เช่น ขยายฐานเศรษฐกิจ โดยกระตุ้นให้ประชาชนสร้างธุรกิจหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ขยายและปรับปรุงภาคอุตสาหกรรมและบริการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน พร้อมทั้งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และให้ความสำคัญกับการ

²⁸ ญัฐพจน์ ยืนยง, "วิกฤตการณ์มาเลเซีย ผลกระทบต่อประเทศสิงคโปร์," ใน วิกฤตการณ์มาเลเซีย เศรษฐกิจ การเมือง-วัฒนธรรม. (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542). หน้า 128.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 129.

³⁰ สีดา สอนศรี และคณะ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ หลังวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2550). หน้า 264-265.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 297.

³² Chia Siow Yue, "The Asian financial crisis: Singapore's experience and response," *ASEAN Economic Bulletin* (1998).

ขยายความสัมพันธ์กับภายนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการทำข้อตกลงการค้าระดับทวิภาคีหรือพหุภาคี ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) และการร่วมมือระดับภูมิภาค³³

นอกจากนี้สิงคโปร์ยังมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ที่ประสบวิกฤติเศรษฐกิจ ผ่านสินเชื่อการค้าระหว่างประเทศ การให้กู้ยืมเงินในระดับทวิภาคี และการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม เช่น การแบ่งปันทางอาหาร เป็นต้น³⁴

2.2 การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการจ้างงานระหว่างสองประเทศ

จากข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่าวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียส่งผลกระทบต่อสิงคโปร์และมาเลเซียอย่างมาก ความพยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลาหลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย ส่งผลให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้มากขึ้น ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงของการแสวงหาความร่วมมือรอบทิศทางทั้งภายในภูมิภาคและนอกภูมิภาค ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่เราจะเห็นภาพความร่วมมือของทั้งสองประเทศเพิ่มมากขึ้น ดังคำกล่าวของนายโก๊ะ จ๊กตง ที่ว่า

“มาเลเซียเป็นคู่ค้าอันดับต้น ๆ ของสิงคโปร์ ในขณะที่เราเป็นคู่ค้าอันดับสองของมาเลเซียรองจากสหรัฐอเมริกา ปีที่แล้ว (ค.ศ. 2000) มูลค่าการค้าโดยรวมทั้งการส่งออก และนำเข้าระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียเพิ่มขึ้น 34% หรือประมาณ 80 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งถือเป็นสถิติ ที่ สูงในรอบทศวรรษที่ผ่านมา อัตราการเติบโตด้านการค้าในระดับทวิภาคนั้นเป็นสิ่งที่ยืนยันความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ” – โก๊ะ จ๊กตง³⁵

³³ สีดา สอนศรี และคณะ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ หลังวิกฤติเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2550). หน้า 269.

³⁴ Yue, "The Asian financial crisis: Singapore's experience and response."

³⁵ Teofilo C. Daquila, "Economic relations: Competing or complementary?," *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009).

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่านับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมาความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียมีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพราะทั้งสองประเทศตระหนักถึงความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน

นอกจากนี้การที่นายอับดุลเลาะห์ อะห์หมัด บาดาวี (Abdullah Ahmad Badawi) ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาเลเซียในปี ค.ศ. 2003 ถือเป็นอีกหนึ่งสัญญาณอันดีสำหรับความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย³⁶ ดังจะเห็นได้จากการจัดประชุมผู้นำสิงคโปร์-มาเลเซียอย่างไม่เป็นทางการขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2007 (Singapore-Malaysia Leader Retreat) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีบรรยากาศที่ดีขึ้นกว่าในช่วงเวลาที่มาเลเซียอยู่ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ดร.มหาธีร์ โมฮัมหมัด สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้นำทั้งสองประเทศถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระดับรัฐ ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจของสองประเทศจึงก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วทั้งระดับรัฐ ระดับเอกชน และระดับประชาชน โดยทั้งสองประเทศเป็นตัวส่งเสริมซึ่งกันและกันทั้งด้านการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ

สำหรับด้านการค้าสิงคโปร์และมาเลเซียถือเป็นคู่ค้าที่สำคัญต่อกัน ทั้งการค้าส่งออกและการค้านำเข้า จากการศึกษาพบว่าภายในช่วงปี ค.ศ. 1970 – 2003 อัตราการส่งออกของมาเลเซียไปยังสิงคโปร์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากจาก 0.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 16.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ และในช่วงเวลาเดียวกันอัตราการส่งออกของสิงคโปร์ไปยังมาเลเซียได้เพิ่มขึ้นเช่นกันจาก 0.07 พันล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 9.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ³⁷ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มทางการค้าที่ดียิ่งขึ้นระหว่างสองประเทศ โดยตารางที่ 1 และตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศถือเป็นคู่ค้าอันดับต้น ๆ ระหว่างกัน นับตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1992 – 2017 ถึงแม้ว่าทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียจะไม่ใช่คู่ค้าอันดับหนึ่งซึ่งกันและกัน แต่การที่ทั้งสองประเทศได้พัฒนาความสัมพันธ์ร่วมกันจนกลายเป็นคู่ค้าอันดับต้นระหว่างกันนั้นเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศถือมีความสำคัญระหว่างกันทางด้านเศรษฐกิจ อีกหนึ่งประเด็นที่ช่วยเน้นย้ำความสำคัญระหว่างสองประเทศคือในปี ค.ศ. 2000 มาเลเซีย

³⁶ Rahim, *Singapore in the Malay world: Building and breaching regional bridges*.

³⁷ Mahani Zainal Abidin, "Malaysia-Singapore Economic relations One Partners, Now Rivals. What Next?" " *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009).

สามารถขึ้นเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของสิงคโปร์แทนที่สหรัฐอเมริกา³⁸ และจากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงมูลค่าการค้าส่งออกของทั้งสองประเทศพบว่าสิงคโปร์และมาเลเซียต่างเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งระหว่างกันเมื่อเทียบกับประเทศภายในอาเซียน

ตารางที่ 1 : การค้าโดยรวมของสิงคโปร์และคู่ค้า (มูลค่าหน่วยล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)³⁹

	มหาเธร์ สมัยที่ 1 (1981-1991)	มหาเธร์ สมัยที่ 2 (1992-2002)	บาดาวี (2003-2008)	นาจิบ (2009-2017)
มาเลเซีย	10,121 #3	36,877 #2	62,187 #2	79,229 #2
จีน + ฮองกง	5,294 #5	21,395 #5	73,755 #1	128,417 #1
สหรัฐอเมริกา	12,521 #1	37,995 #1	51,583 #4	58,179 #4
สหภาพยุโรป	9,206 #4	30,916 #3	55,671 #3	74,069 #3
ญี่ปุ่น	10,521 #2	28,094 #4	33,483 #5	37,781 #5

แหล่งที่มา: CEIC Database, World Bank, IMF

ตารางที่ 2 : การค้าโดยรวมของมาเลเซียและคู่ค้า (มูลค่าหน่วยล้านเหรียญสหรัฐ)⁴⁰

	มหาเธร์ สมัยที่ 1 (1981-1991)	มหาเธร์ สมัยที่ 2 (1992-2002)	บาดาวี (2003-2008)	นาจิบ (2009-2017)
สิงคโปร์	6,578 #2	23,070 #3	36,982 #3	50,570 #2
จีน + ฮองกง	1,540 #5	10,051 #5	37,237 #2	69,918 #1
สหรัฐอเมริกา	5,936 #3	26,220 #1	41,155 #1	33,099 #5
สหภาพยุโรป	5,635 #4	19,710 #4	34,833 #4	39,598 #3
ญี่ปุ่น	7,843 #1	24,387 #2	32,114 #5	38,510 #4

แหล่งที่มา: CEIC Database, World Bank, IMF

³⁸ Linda Low and Lee Poh Onn, "Singapore's Perspective on Economic relations with Malaysia," *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009).

³⁹ Hutchinson and Bhattacharya, "Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence."

⁴⁰ Ibid.

ตารางที่ 3 : การค้าส่งออกรวมของสิงคโปร์และมาเลเซีย⁴¹

	จากสิงคโปร์			จากมาเลเซีย		
	1976	2000	2006	1976	2000	2007
การค้าส่งออกรวม (ล้านเหรียญสหรัฐ)	6,594	137,804	271,801	5,297	98,135	160,669
ส่งออกไปยังอาเซียน (%)	21.1	27.4	30.2	22	26.6	26
ส่งออกไปยังมาเลเซีย (%)	15.2	18.2	12.8	-	-	-
ส่งออกไปยังสิงคโปร์ (%)	-	-	-	18.2	18.4	15.3

แหล่งที่มา: IMF, Direction of Trade Statistics Yearbook, Washington D.C.: International Monetary Fund, Various Issues.

หากวิเคราะห์ในรายละเอียดของรายการสินค้าที่สิงคโปร์ส่งออกไปยังมาเลเซีย และรายการสินค้าที่สิงคโปร์นำเข้าจากมาเลเซีย จะพบว่าในปี ค.ศ. 2016 รายการสินค้านำเข้าและส่งออกของสิงคโปร์เป็นประเภทเดียวกัน คือ จำพวกน้ำมันกลั่น (Refined Petroleum) แผงวงจรรวม (Integrated Circuits) และอุปกรณ์วัสดุสารกึ่งนำ (Semiconductor Devices)⁴² เนื่องจากสิงคโปร์มีลักษณะโดดเด่นจากการค้าแบบนำเข้าสินค้าเพื่อแปรรูปเป็นสินค้าส่งออก (Re-export) จึงไม่แปลกที่รายการสินค้านำเข้าและสินค้าส่งออกจะเป็นประเภทเดียวกัน ในทิศทางเดียวกันรายการสินค้าที่มาเลเซียส่งออกไปยังสิงคโปร์ และรายการสินค้าที่มาเลเซียนำเข้าจากสิงคโปร์ ส่วนใหญ่เป็นรายการสินค้าประเภทเดียวกันเช่นกัน เช่น เครื่องจักร (Machinery) และเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Equipment) เป็นต้น⁴³ เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะโครงสร้างอุตสาหกรรมส่งออกและการนำเข้าของทั้งสองประเทศเป็นเครือข่ายการผลิตที่เชื่อมโยงระหว่างบริษัทของสิงคโปร์และมาเลเซียที่ต้องผ่านกระบวนการผลิตภายในมาเลเซียก่อนที่จะส่งออกไปยังประเทศที่สามผ่านทาง

⁴¹ Daquila, "Economic relations: Competing or complementary?." Page 213.

⁴² Hutchinson and Bhattacharya, "Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence." Page 5.

⁴³ Ibid.

สิงคโปร์⁴⁴ และสินค้าส่วนใหญ่ที่ทั้งสองประเทศได้ทำการค้าร่วมกัน คือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การค้าระหว่างสองประเทศจึงเป็นส่วนสำคัญของเครือข่ายการผลิตระดับภูมิภาคในสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์⁴⁵ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจของสิงคโปร์และมาเลเซียที่สำคัญ⁴⁶

นอกจากนี้มาเลเซียยังมีบทบาทเป็นตลาดส่งออกอาหารและก๊าซธรรมชาติที่สำคัญให้แก่สิงคโปร์ เช่น ในช่วงเดือนมกราคม – เมษายน ค.ศ. 2002 สิงคโปร์นำเข้าพืชผัก 59,000 ตัน และสิงคโปร์สั่งซื้อสินค้าด้านอาหารชนิดอื่น ๆ จากมาเลเซียเป็นจำนวนมากอีกด้วย สำหรับก๊าซธรรมชาติที่สิงคโปร์สั่งซื้อมาเป็นจำนวนมากนั้น เนื่องจากก๊าซธรรมชาติสามารถใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าและปิโตรเคมี สิงคโปร์ได้สั่งซื้อก๊าซธรรมชาติจากทางภาคเหนือของมาเลเซีย ซึ่งนำเข้าด้วยระบบท่อของสิงคโปร์ที่ยานเซนโก (Senoko) โดยสิงคโปร์เป็นตัวกลางทางการค้าพลังงาน และผู้ค้าปลีกของตลาดพลังงาน⁴⁷

สำหรับด้านการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียสามารถพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและยังเป็นปัจจัยที่กระชับความร่วมมือด้านการลงทุนระดับทวิภาคีระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียอีกด้วย เนื่องจากสิงคโปร์และมาเลเซียต่างเป็นนักลงทุนรายใหญ่ในดินแดนของกันและกัน จากการศึกษาพบว่าตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 2000 – 2007 ตามตารางที่ 4 ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนมาเลเซียเป็นผู้ลงทุนอันดับหนึ่งในสิงคโปร์ และมูลค่าที่มาเลเซียลงทุนเพียงประเทศเดียวนั้นเกินกว่าครึ่งของมูลค่าลงทุนรวมของทุกประเทศในอาเซียน เฉกเช่นเดียวกับที่สิงคโปร์เป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในมาเลเซียเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ

⁴⁴ Abidin, "Malaysia-Singapore Economic relations One Partners, Now Rivals. What Next?" .

⁴⁵ Hutchinson and Bhattacharya, "Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence."

⁴⁶ Low and Onn, "Singapore's Perspective on Economic relations with Malaysia."

⁴⁷ อักษรศรี พานิชสาส์น, เศรษฐกิจจีนและเศรษฐกิจเพื่อนบ้านอาเซียน (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557).

ตารางที่ 4 : การลงทุนระหว่างประเทศของสิงคโปร์และมาเลเซีย⁴⁸

	การลงทุนระหว่างประเทศ โดยรวมของสิงคโปร์				การลงทุนระหว่างประเทศ โดยรวมของมาเลเซีย			
	1980	1990	1999	2005	1998	1999	2000	2007
จากอาเซียน (%)	7.4	6	5.4	3.6	7.9	7.6	9.4	10.9
จากมาเลเซีย (%)	6.1	4.2	3.7	2.3	-	-	-	-
จากสิงคโปร์ (%)	-	-	-		7.4	7.3	9	9.3

แหล่งที่มา: Department of Statistic, *Foreign Equity Investment in Singapore*, Singapore: Department of Statistics, Various Issues; MIDA, *Statistics on the Manufacturing Sector*, Kuala Lumpur: Malaysian Industrial Development Authority, 1994-98 issue and 2007.

การลงทุนระหว่างประเทศของสิงคโปร์และมาเลเซียเปรียบเสมือนภาวะพึ่งพาอาศัยของระบบนิเวศ หมายถึงการอยู่ร่วมกัน ร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดย ณ ที่นี้ขอยกตัวอย่างของเขตเศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์ (Iskandar Development Region: IDR) ของมาเลเซีย ซึ่งเป็นหนึ่งในเขตเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นหนึ่งในเขตการค้าเสรีของอาเซียน (ASEAN free trade area) เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้มาลงทุนในภูมิภาคนี้ ซึ่งสามารถดึงดูดนักลงทุนต่างชาติได้อย่างมาก หนึ่งในนั้นคือสิงคโปร์ที่ได้เข้าไปลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์ในปี ค.ศ. 2006 เป็นมูลค่าโดยประมาณ 4.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ⁴⁹

รัฐบาลมาเลเซียต้องการให้เขตเศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์เป็นสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับสิงคโปร์ โดยอาศัยความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ และข้อจำกัดด้านภูมิรัฐศาสตร์หลายประการของสิงคโปร์ เช่น สิงคโปร์มีขนาดพื้นที่เล็กไม่สามารถขยายตลาดหรืออุตสาหกรรมได้มากนัก ต้นทุนค่าจ้างแรงงานและที่ดินของสิงคโปร์มีราคาสูง ด้วยเงื่อนไขข้างต้นจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการสิงคโปร์หันมาสร้างฐานผลิตในมาเลเซียเป็นจำนวนมาก

ในทางกลับกันนักลงทุนมาเลเซียได้เข้าไปลงทุนในสิงคโปร์มากขึ้นเช่นกัน ในปี ค.ศ. 2006 บริษัท Genting International และบริษัท Star Cruises Consortium ของมาเลเซียเข้าไปลงทุนใน

⁴⁸ Daquila, "Economic relations: Competing or complementary?."

⁴⁹ Hutchinson and Bhattacharya, "Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence."

สิงคโปร์ผ่านโครงการริสอร์ทและคาสิโนบนเกาะเซนโตซ่าด้วยเงินทุนประมาณ 5.2 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ ซึ่งถือว่าการลงทุนครั้งยิ่งใหญ่ของชาวมาเลเซียที่เข้าไปลงทุนในสิงคโปร์⁵⁰ อีกหนึ่งเบาะแสที่แสดงให้เห็นถึงความเสถียรภาพของความสัมพันธ์ระดับทวิภาคี ได้แก่ การเจรจาลักษณะพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic alliance) ระหว่างเจ้าหน้าที่ท่าเรือ Pelabuhan Tanjung Pelapas (PTP) กับเจ้าหน้าที่ท่าเรือสิงคโปร์ (PSA) เกี่ยวกับความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบด้านต้นทุน ธนาคารที่ดิน การจัดการท่าเรือ เป็นต้น⁵¹

นอกเหนือจากความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระดับรัฐและเอกชน ยังมีความร่วมมือระดับประชาชน เช่น การท่องเที่ยว สิงคโปร์เป็นผู้สนับสนุนหลักของการท่องเที่ยวของมาเลเซีย โดยคนสิงคโปร์เดินทางไปมาเลเซีย เกือบ 9 ล้านคน ในปี ค.ศ. 2002 และในปี ค.ศ. 2017 นักท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของมาเลเซียมาจากชาวสิงคโปร์ มีจำนวนสูงถึง 12.4 ล้านคน⁵²

ขณะที่ชาวมาเลเซียได้มีการเคลื่อนไหวผู้คนเช่นกัน แต่เป็นรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงาน กล่าวได้ว่ามาเลเซียถือเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญของสิงคโปร์ ในปี 2019 ชาวมาเลเซียกว่า 300,000 คน เดินทางข้ามไปทำงานที่สิงคโปร์ทุกวัน ทำให้ทางหลวงที่เชื่อมระหว่างยะโฮร์-สิงคโปร์ (Johor-Singapore Causeway) เป็นจุดผ่านแดนที่หนาแน่นที่สุดในภูมิภาค⁵³ การเคลื่อนย้ายแรงงานของชาวมาเลเซียสู่สิงคโปร์มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ดังจะเห็นได้จากความแออัดของทางหลวงที่เชื่อมต่อระหว่างทั้งสองประเทศ ซึ่งแต่เดิมทางหลวงเชื่อมต่อระหว่างยะโฮร์-สิงคโปร์ เป็นเพียงทางเชื่อมเดียวที่สามารถเดินทางระหว่างทั้งสองประเทศได้ แต่ด้วยจำนวนผู้คนที่สัญจรบนทางหลวงดังกล่าวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดความแออัดบนทางหลวง ดังนั้นรัฐบาลทั้งสองจึงเล็งเห็นว่าควรสร้างสะพานทางเชื่อมเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแห่ง เพื่อกระจายความแออัดและการจราจรติดขัดจากการใช้ทางหลวง ในปี ค.ศ. 1998 จึงเกิดสะพานทางเชื่อมมาเลเซีย-สิงคโปร์ แห่งที่ 2 (Tuas Second Link)

⁵⁰ Rahim, *Singapore in the Malay world: Building and breaching regional bridges*. Page 144.

⁵¹ Ibid.

⁵² Hutchinson and Bhattacharya, "Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence."

⁵³ "Johor Sultan wants lighting at customs complex improved 'immediately' ", Channel News Asia, Date of publication 18 December, 2019, accessed 18 July, 2020, <https://www.channelnewsasia.com/news/asia/johor-sultan-wants-lighting-at-customs-complex-improved-12194624>.

“สะพานทางเชื่อมแห่งที่สามเท่านั้นที่จะช่วยบรรเทาปัญหาการจราจรที่แออัดบนทางหลวงทั้งสองแห่งได้” - มหาธีร์ โมฮัมหมัด⁵⁴

จากคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ โมฮัมหมัด ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2019 สะท้อนให้เห็นว่าสะพานทางเชื่อมทั้งสองแห่งนั้นไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ใช้ในแต่ละวันได้เพียงพอ ชุดแนวคิดเกี่ยวกับสะพานเชื่อมแห่งที่สามของมาเลเซียนั้นแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่มาเลเซียต้องพึ่งพาสิงคโปร์ในด้านการจ้างงาน ชาวมาเลเซียส่วนใหญ่เลือกที่จะออกไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ เพราะค่าเงินดอลลาร์สิงคโปร์แข็งค่ากว่าค่าเงินริงกิต ถึง 3 เท่า ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ชาวมาเลเซียจะข้ามไปทำงานที่สิงคโปร์เพื่อแลกเปลี่ยนกับค่าตอบแทนที่สูงกว่ากับการทำงานในประเทศตนเอง และด้วยค่าตอบแทนที่สูงกว่านั้นทำให้ชาวมาเลเซียมีกำลังซื้อที่มากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในยะโฮร์⁵⁵ ขณะที่สิงคโปร์จำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง การเคลื่อนไหวของผู้คนทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวหรือแรงงานล้วนแต่เป็นปัจจัยกระตุ้นเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ ขณะเดียวกันความแออัดของการจราจรบนสะพานทางเชื่อมระหว่างสองประเทศย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศเช่นกัน ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวรัฐบาลทั้งสองจึงตัดสินใจแก้ไขปัญหาความแออัดของการจราจรร่วมกัน โดยล่าสุดปี ค.ศ. 2020 รัฐบาลทั้งสองได้ทำการเจรจาระหว่างกันอย่างเป็นทางการในการสร้างรถไฟความเร็วสูง (The Rapid Transit System Link: RTS) ให้เสร็จสิ้นเพื่อเตรียมดำเนินการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง RTS เป็นอีกหนึ่งหนทางที่ช่วยบรรเทาความแออัดของการจราจรได้ เนื่องจากรถไฟความเร็วสูง RTS สามารถรองรับระบบขนส่งผู้โดยสารในแต่ละฟากได้สูงสุด 10,000 คนต่อชั่วโมง⁵⁶ นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานให้เชื่อมต่อกันถือเป็นผลประโยชน์ต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษอีกด้านอีกด้วย

⁵⁴ "Need for third bridge between Johor and Singapore to ease congestion: Malaysian Home Affairs Minister," Channel News Asia, Date of publication 25 November, 2019, https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/johor-singapore-third-bridge-home-minister-muhyiddin-12124854?cid=h3_referral_inarticlelinks_24082018_cna.

⁵⁵ "Measures needed to ease Causeway congestion," The Star, Date of publication 13 March, 2020, accessed 18 July, 2020, <https://www.thestar.com.my/metro/metro-news/2020/03/13/measures-needed-to-ease-causeway-congestion>.

⁵⁶ "JB-Singapore RTS Link project signing ceremony to be held on Jul 30 , says Malaysian transport minister," Channel News Asia, Date of publication 21 July, 2020, accessed 18 July, 2020,

2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

จากภาพรวมความร่วมมือข้างต้นได้นำเสนอตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา ซึ่งแท้จริงแล้วความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของสิงคโปร์และมาเลเซียนั้นได้เกิดขึ้นก่อนหน้าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นอย่างมาก แต่ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาใดตัวแปรสำคัญที่ทำให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์อย่างซบซือนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลง โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถแบ่งออกมาได้ดังต่อไปนี้ ความแตกต่างของขนาดทางภูมิศาสตร์ ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ผลลัพธ์จากอดีตสู่ปัจจุบัน และปัจจัยภายนอกหรือตัวแสดงภายนอกภูมิภาค⁵⁷

สำหรับความแตกต่างของขนาดทางภูมิศาสตร์ จะเห็นได้ว่าสิงคโปร์เป็นประเทศขนาดเล็ก มีทรัพยากรธรรมชาติน้อย จำนวนประชากรไม่มาก และตลาดภายในประเทศค่อนข้างเล็ก ซึ่งทั้งหมดถือเป็นข้อจำกัดที่ทำให้สิงคโปร์จำเป็นต้องพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอกเป็นสำคัญ สินค้าต่าง ๆ ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากแหล่งผลิตทั่วโลก โดยเฉพาะวัตถุดิบทางอาหาร ในขณะที่มาเลเซียเป็นประเทศขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์และเต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นภายใต้ข้อจำกัดของสิงคโปร์จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยมาเลเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านของทรัพยากร แรงงาน และที่ดินสำหรับขยายอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นต้น สำหรับมาเลเซียนั้นได้รับผลประโยชน์ได้จากการพึ่งพาอาศัยในรูปแบบนี้เช่นกัน ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์เป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่ทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน จนก่อให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและด้านเศรษฐกิจระดับสูง และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน จะเห็นได้ว่าลักษณะความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นรูปแบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

หากทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย จะพบว่าทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของแต่ละประเทศล้วนแต่เป็นตัวผลักดันให้ทั้งสองประเทศมีความผูกพันทางเศรษฐกิจอย่างเหนียวแน่นยิ่งขึ้น โดยเราจะเริ่มวิเคราะห์ผ่านปัจจัยภายในของสิงคโปร์ผ่านนโยบายการต่างประเทศที่สิงคโปร์ยึดถือมาตลอด คือ ในฐานะที่เป็นประเทศเล็ก สิงคโปร์จะต้องไม่มีความเข้าใจผิด หรือความหลงผิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในภูมิภาคและภายในโลก กล่าวได้ว่าสิงคโปร์ยังคงให้ความสำคัญในปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ และภูมิรัฐศาสตร์อยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากการดำเนินนโยบายต่างประเทศเกี่ยวกับความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมและสร้าง

<https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/malaysia-johor-bahru-singapore-rts-signing-july-30-12934908>.

⁵⁷ Nathan, "Malaysia—Singapore Relations: Retrospect and Prospect."

ความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งสิงคโปร์ยังต้องการมีบทบาทผู้นำในอาเซียนและในความร่วมมือส่วนภูมิภาคอื่น ๆ⁵⁸ ด้วยเหตุผลที่ว่าความเจริญรุ่งเรืองของสิงคโปร์นั้นขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจภายนอกเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ และสิงคโปร์เริ่มตระหนักในความสำคัญของการรวมตัวให้เป็นปึกแผ่นภายในภูมิภาคอีกด้วย

ในขณะที่นโยบายการต่างประเทศของมาเลเซียนั้นมีลักษณะไปในทิศทางเดียวกันกับสิงคโปร์ ซึ่งเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน (Prosper-Try-Neighbor Policy)⁵⁹ โดยเฉพาะรัฐบาลมหาธีร์สมัยที่ 1 เนื่องจากมหาธีร์ต้องการลดการพึ่งพาชาติตะวันตก และต้องการปลุกค่านิยมอันมีคุณค่าของคนเอเชียขึ้นมา ดังจะเห็นได้จากการเสนอจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก และปัจจุบันได้พัฒนาการเป็นการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit) ซึ่งเป็นเวทีเจรจาต่อรองในระดับภูมิภาค สิ่งที่น่าสนใจว่ามาเลเซียมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านจริง คือเหลื่อมเศรษฐกิจ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย (IMS-GT) โดยเหลื่อมเศรษฐกิจไม่เพียงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจผ่านความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์อีกด้วย นอกจากนี้นโยบายการต่างประเทศที่สอดคล้องกันแล้ว ยังสามารถมองความร่วมมือภายใต้บทบาทรัฐสมาชิกอาเซียนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียได้ เพราะทั้งสองประเทศสามารถทำงานร่วมกันภายใต้บริบทของกลุ่มได้ดีกว่าการจับคู่ทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ โดยบริบทของกลุ่มที่ว่านั้นหมายถึงความร่วมมือกันในทุกรูปแบบของอาเซียน เช่น อาเซียน อาเซียน+3 อาเซียน+สหรัฐอเมริกา เป็นต้น⁶⁰

สำหรับปัจจัยด้านผู้นำนั้นถือว่าเป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศเช่นกัน ซึ่งช่วงเวลา ค.ศ. 2000-2020 ทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำตามยุคสมัยและวาระการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันออกไป แต่หากสังเกตจะพบว่าความสัมพันธ์อันดีระหว่างทั้งสองประเทศนั้นจะเป็นช่วงสมัยของ ลี เซียน ลุง นายกรัฐมนตรีคนที่ 3 ของสิงคโปร์ คู่กับนายกรัฐมนตรี อับดุลลาห์ อะห์หมัด บาดาวี โดยพิจารณาจากความสำเร็จในการแก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ และความร่วมมือที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การเปิดบริการเรือเฟอร์รี่และเรือแท็กซี่สำหรับการ

⁵⁸ สิดา สอนศรี และคณะ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ หลังวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2550). หน้า 270.

⁵⁹ มหาธีร์ โมฮัมหมัด, ปลดแอดความคิด พื้นเศรษฐกิจ, แปลโดย พิทยา สิทธิอำนวย (กรุงเทพฯ: ภัครธรศ, 2544).

⁶⁰ Low and Onn, "Singapore's Perspective on Economic relations with Malaysia."

เดินทางทางน้ำระหว่างกัน การร่วมลงทุนในโครงการ M+S Ptd.Ltd. ในสิงคโปร์ และโครงการปูเลาอินดาห์ (Palau Indah Ventures Sdn. Bhd.) ในมาเลเซีย⁶¹

สำหรับปัจจัยภายนอก ด้วยความที่ทั้งสองเป็นประเทศเพื่อนบ้านระหว่างกัน มีความใกล้ชิดกันทั้งระยะทาง วัฒนธรรม และเชื้อชาติ ส่งผลให้ทั้งสองประเทศมองปัจจัยภายนอกไปในทิศทางเดียวกันหรือปัจจัยภายนอกร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น เช่น ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศต่าง ๆ ตกอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ต้องแข่งขันอย่างสูงในทุก ๆ ด้าน ทั้งสองประเทศจึงเล็งเห็นว่าการร่วมมือกันย่อมเป็นการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันได้ และการร่วมมือระหว่างกันย่อมเป็นผลดีมากกว่าการแข่งขันกัน ยิ่งไปกว่านั้นการเติบโตของมหาอำนาจใหม่ในเอเชียอย่างจีน อินเดีย ทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียหันมาเอาใจใส่การรวมกลุ่มภายใต้อาเซียนมากขึ้น

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียเติบโตขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่อาเซียนประกาศข้อตกลงเขตการค้าเสรี (ASEAN Free Trade Agreement: AFTA) ในปี 1992 และในเวลาต่อมาอาเซียนประกาศว่าจะผลักดันให้เกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้สำเร็จภายในปี 2015 ทำให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค มีความหลากหลายและเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์มุ่งมั่นที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาขีดความสามารถของอาเซียนในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ทั้งสองประเทศมองว่าเขตการค้าเสรีอาเซียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเศรษฐกิจภายในอาเซียน โดยเฉพาะกลุ่มกิจการขนาดเล็ก ขนาดกลาง (SMEs)⁶²

เขตการค้าเสรีอาเซียนถือโอกาสความร่วมมือสำคัญที่พัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกให้แน่นแฟ้นและเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยประเทศสมาชิกต้องทำให้การค้าภายในกลุ่มของตนเป็นไปโดยเสรีด้วยการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน ยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้าระหว่างกันทั้งหมด รวมทั้งทยอยลดหรือยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีสำหรับสินค้านั้น ๆ เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุนภายในกลุ่มประเทศอาเซียนให้มีปริมาณมากขึ้น

⁶¹ สีด้า สอนศรี และคณะ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550-2558)

(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559). หน้า 235.

⁶² Nathan, "Malaysia—Singapore Relations: Retrospect and Prospect."

นอกจากนี้กลไกดังกล่าวมีเป้าหมายหลักเพื่อเสริมสร้างอำนาจต่อรอง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ โดยหวังว่ากลไกความร่วมมือเหล่านี้จะสร้างความมั่งคั่งให้กับภูมิภาคได้⁶³

ในปี ค.ศ. 2003 ประเทศสมาชิกอาเซียนพยายามผนึกกำลังกันทางเศรษฐกิจ ผ่านการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือในภาพใหญ่ที่ผนวกกลไกความร่วมมือเดิม ๆ ไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน ความร่วมมือด้านการค้าภาคบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) หรือข้อตกลงเกี่ยวกับการลงทุน (Framework Agreement on ASEAN Investment Area: AIA) เป็นต้น⁶⁴ ประเทศต่าง ๆ ภายในอาเซียนจึงเร่งขยายความเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการบูรณาการกลไกเหล่านี้ในระหว่างอาเซียนด้วยกัน และอีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความสัมพันธ์อาเซียนกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นรูปแบบของกรอบอาเซียน+1 กรอบอาเซียน+3 กรอบอาเซียน+6 รวมไปถึงอาเซียนในเวทีโลกภายใต้กรอบความร่วมมือองค์การการค้าโลก เป็นต้น เห็นได้ว่ากลไกต่าง ๆ ของอาเซียนเหล่านี้ทำให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนขยายตัวมากยิ่งขึ้นที่ไม่ได้จำกัดแค่ความร่วมมือระดับทวิภาคีเท่านั้น แต่นำไปสู่ความร่วมมือในระดับภูมิภาค และระดับโลก

อาเซียนถือเป็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างรัฐในรูปแบบสถาบันที่มีหน้าที่เป็นตัวกลางในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกเกิดขึ้น และเป็นเวทีกลางในการจัดการแก้ไขประเด็นปัญหา พร้อมทั้งกำหนดกรอบการดำเนินงานของประเทศสมาชิก อาเซียนสามารถส่งเสริมและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกให้เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน กลไกความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียนทำให้การพึ่งพิงระหว่างกันขยายความร่วมมือมากขึ้นและซับซ้อนขึ้น ซึ่งยากที่จะล้มได้ และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญบทบาทของอาเซียนในฐานะสถาบันระดับภูมิภาค

กลไกระดับสถาบันอาเซียนนั่นเองที่ทำให้ทั้งสองประเทศมีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น เพราะทั้งสองประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับต้นของกลุ่มอาเซียน และมีเป้าหมายการพัฒนาทางอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrialized Countries: NICs) เหมือนกัน

⁶³ ชัยภรณ์ อนุกรมศรีเดชชัย, "บทบาทของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น: วิเคราะห์กรณีการปรับกลไกความร่วมมืออาเซียน ศึกษากรณีการก่อตั้ง ARF และ AFTA" (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546).

⁶⁴ อนุกรม เชื้อไทย, AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2555). หน้า 73.

มีการลงทุนในตลาดการลงทุนซึ่งกันและกัน รวมถึงด้านการเงินที่มีการฝากเงินเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เมื่อมาเลเซียได้รับผลกระทบด้านเงินฝากและอัตราดอกเบี้ย สิงคโปร์ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน⁶⁵ เพราะฉะนั้นทั้งสองจึงให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองประเทศมีการเติบโตและขยายตัวโดยตลอด สิงคโปร์และมาเลเซียจึงเป็นส่วนทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อกันมาก

นายกรัฐมนตรีบาริสาอากกล่าว “สิงคโปร์และมาเลเซียเปรียบดั่งเช่นเพื่อนบ้านที่บานอยู่ติดกัน ถูกแบ่งกันด้วยแค่กำแพงเท่านั้น และเมื่อเกิดอะไรขึ้นกับบ้านหลังหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อบ้านอีกหลังหนึ่งทันที”⁶⁶ สิงคโปร์และมาเลเซียมีความเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งสองประเทศมีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี การท่องเที่ยว การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศมีการพึ่งพากันและกันในระดับสูง ดังนั้นการดำเนินนโยบายใด ๆ ของทั้งสองประเทศจำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เป็นที่น่าสังเกตว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจะเกิดขึ้นเมื่อทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์ทั้งคู่ (win-win) และตามที่ตนพึงปรารถนาเท่านั้น ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศล้วนแต่เกื้อกูลกันในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ และด้วยปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นปัจจัยภายในหรือปัจจัยภายนอกนั้นถือเป็นตัวแปรที่สำคัญที่กำหนดให้ทั้งสองประเทศดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความร่วมมือระหว่างกัน กล่าวได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศไม่ว่าจะเป็นช่วงอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ปัจจัยต่าง ๆ ยังคงทำหน้าที่ของมันไม่เปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁶⁵ Ganesan, *Realism and interdependence in Singapore's foreign policy*.

⁶⁶ Daquila, "Economic relations: Competing or complementary?."

บทที่ 3

การก่อการร้ายข้ามชาตินำไปสู่ความร่วมมือด้านความมั่นคง ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียอย่างไร

3.1 การก่อการร้ายข้ามชาติหลัง 9/11

การก่อการร้ายไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่สำหรับระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในประวัติศาสตร์มีการก่อการร้ายเกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบ เช่น การก่อการร้ายโดยรัฐ (State Terrorism) การก่อการร้ายที่เกิดจากความคิดเห็นไม่ลงรอย การก่อการร้ายโดยกลุ่มฝ่ายซ้าย (Leftist Terrorism) การก่อการร้ายโดยกลุ่มฝ่ายขวา (Rightist Terrorism) และการก่อการร้ายระหว่างประเทศ (International Terrorism) ซึ่งการก่อการร้ายแต่ละรูปแบบจะมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการที่โจมตีแตกต่างกันออกไป ปัจจุบันการก่อการร้ายยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนที่ทำให้ทุกฝ่ายยอมรับได้ ดังจะเห็นได้จากการเกิดคำจำกัดความที่หลากหลาย โดย ณ ที่นี้ขอเสนอแนะคำนิยามการก่อการร้ายของ Brenda and James Lutz เนื่องจากคำนิยามดังกล่าวค่อนข้างเป็นที่พอรับได้ ครอบคลุมและกระชับเป็นพิเศษ มีทั้งหมด 6 ประการ ดังต่อไปนี้⁶⁷

1. ใช้ความรุนแรงเพื่อสร้างความหวาดกลัวในหมู่สาธารณชน
2. เป็นกิจกรรมที่ทำโดยการวางแผนอย่างมีระบบ มีองค์กร
3. ใช้ความรุนแรงเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง
4. ใช้ความรุนแรงโดยไม่เลือกเป้าหมายเฉพาะเจาะจง
5. ถ้ารัฐเป็นผู้ใช้ความรุนแรงไม่ถือเป็นการก่อการร้าย
6. การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือของคนที่อ่อนแอกว่า

จากคำนิยามการก่อการร้ายข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นว่าการก่อการร้ายนั้นอาจมีตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actor) ซึ่งหมายถึงรัฐต้องพบเจอกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่ไม่อาจคาดคะเนได้ ดังนั้นประเด็นปัญหาการก่อการร้ายจึงกลายเป็นประเด็นที่ทุกรัฐควรให้ความสนใจ ควรหามาตรการความมั่นคงเพื่อป้องกันการก่อการร้ายหรือเพื่อลดความรุนแรง⁶⁸

⁶⁷ Alan Collins, *Contemporary security studies* (Oxford university press, 2016).

⁶⁸ โครงการความมั่นคงศึกษา, จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 57 การก่อการร้ายร่วมสมัย (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2552).

ในช่วงศตวรรษที่ 21 อันเป็นช่วงที่การก่อการร้ายมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ซ้ำซ้อน และมีลักษณะกระจายตัวเป็นเครือข่ายปฏิบัติการเชื่อมโยงตามพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ก่อการร้ายครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกา เมื่อ 11 กันยายน 2001 (เหตุการณ์ 9/11) โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเปรียบเสมือนเครื่องหมายสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าต่อไปนี้โลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคของการก่อการร้ายและสงครามต่อต้านการก่อการร้าย เนื่องจากในเวลาต่อมาเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายที่รุนแรงตามมาอีกหลายครั้ง

“จากปี 2000 เป็นต้นไป ระบบโลกจะก้าวสู่เส้นทางแห่ง Chaos ที่หนักหน่วงขึ้น ประวัติศาสตร์โลกกำลังก้าวสู่จุดเปลี่ยนครั้งใหญ่ นั่นคือจุดเปลี่ยนแห่งอารยธรรม โลกทั้งระบบ สงครามที่เกิดขึ้นคือส่วนหนึ่งของวิกฤติ และจะนำไปสู่วิกฤติที่รุนแรงขึ้นอีก” - ยุค ศรีอาริยะ⁶⁹

เหตุการณ์ 9/11 ได้ทำให้สภาพแวดล้อมด้านภูมิศาสตร์ของโลกเปลี่ยนแปลงอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ กล่าวคือทุกประเทศเริ่มตระหนักถึงภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของกลุ่มก่อการร้ายซึ่งสามารถโจมตีสหรัฐอเมริกาที่มีขีดความสามารถสูงสุดด้านการรักษาความมั่นคงของประเทศ อีกทั้งสหรัฐอเมริกาได้ประกาศยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในระดับโลก (Global War on Terrorism: GWOT) อย่างจริงจัง โดยพุ่งเป้าไปที่ขบวนการอัลกออิดะห์ (Al-Qaida) รวมทั้งกลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงถูกจับตามองจากสหรัฐอเมริกา อย่างใกล้ชิดไม่น้อยไปกว่าภูมิภาคตะวันออกกลาง ด้วยเหตุผลที่ว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นเป็นแหล่งชุมนุมชนชาวมุสลิมขนาดใหญ่ซึ่งอาจเป็นแหล่งกบดานของกลุ่มก่อการร้ายได้ เสริมกับสหรัฐอเมริกามองเห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มก่อการร้ายสากลอย่างกลุ่มอัลกออิดะห์กับกลุ่มก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างกลุ่มญะมาอะฮ์ อิสลามียะห์ (Jemaah Islamiyah-JI)⁷⁰

⁶⁹ สำนักงานมูลนิธิวิถีธรรม, จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย (กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีธรรม, 2547).

⁷⁰ โครงการความมั่นคงศึกษา, จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 29 การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550).

“ทุกชาติ ทุกภูมิภาค ขณะนี้ต้องตัดสินใจว่าจะอยู่ข้างเราหรืออยู่ข้างผู้ก่อการร้าย” – จอร์จ ดับเบิลยู บุช⁷¹

นอกจากนี้ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ได้เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายกับสหรัฐอเมริกา โดยผลลัพธ์จากคำปราศรัยดังกล่าวทำให้หลาย ๆ ประเทศมีท่าทีสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา

3.2 ปัจจัยที่นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย

การเรียกร้องกดดันของสหรัฐอเมริกาให้ประเทศต่าง ๆ ต้องร่วมมือกับตน ส่งผลให้ไทย ฟิลิปปินส์ และแม้แต่มาเลเซีย อินโดนีเซีย ที่เป็นประเทศมุสลิม จำต้องแสดงท่าทีสนับสนุนนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายและอีกหนึ่งประเทศที่มีความกระตือรือร้นในการต่อต้านการก่อการร้ายมากสุดในบรรดาประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือ สิงคโปร์ โดยเห็นได้จากการตอบโต้ต่อเหตุการณ์ 9/11 ไม่ว่าจะเป็นการประณามกลุ่มก่อการร้ายที่โจมตีสหรัฐอเมริกาและสนับสนุนสิทธิของสหรัฐอเมริกาในการตอบโต้กลุ่มก่อการร้าย โดยให้สหรัฐอเมริกาใช้ท่าเรือสิงคโปร์ในโครงการความมั่นคงด้านตู้คอนเทนเนอร์ (Container Security Initiative) เพื่อให้สหรัฐอเมริกาตรวจสอบการลักลอบขนส่งอาวุธต่าง ๆ บนเรือสินค้าก่อนที่จะลำเลียงสินค้าต่อไปยังสหรัฐอเมริกาได้⁷² จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการรับรู้และท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไปของแต่ละประเทศต่อประเด็นการก่อการร้ายข้ามชาติ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายถือเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หันมาให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย

ในกรณีของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในบาห์ลีในปี ค.ศ. 2002 เหตุการณ์คาร์บอมบ์ในกรุงจาการ์ตา ค.ศ. 2003 เหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่สถานทูตออสเตรเลีย ณ กรุงจาการ์ตา ค.ศ. 2004 และเหตุการณ์ระเบิดซ้ำอีกครั้งบนเกาะบาห์ลี ค.ศ. 2005 โดยเหตุการณ์

⁷¹ "Text: President Bush Addresses the Nation," The Washington Post, Date of publication 20 September, 2001, accessed 12 July, 2020, https://www.washingtonpost.com/wpsrv/nation/specials/attacked/transcripts/bushaddress_092001.html.

⁷² กมลชนก ขุนเพชร, "มโนทัศน์ว่าด้วยภัยคุกคามของสิงคโปร์และความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์กับสหรัฐอเมริกาในยุคหลังสงครามเย็น" (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558).

ลอบวางระเบิดบนเกาะบาหลี่ ค.ศ. 2002 ถือเป็นเหตุการณ์ก่อการร้ายที่รุนแรงที่สุดในระดับภูมิภาค เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้คร่าชีวิตผู้คนไปถึง 202 คน และเหตุการณ์นี้เองที่นำไปสู่การก่อการร้ายกลายเป็นปัญหาความมั่นคงระดับภูมิภาค⁷³ สิงคโปร์เคยจับกุมผู้ที่ต้องสงสัยว่ากำลังวางแผนก่อวินาศภัยบริเวณใกล้ฐานทัพเรือของตน ขณะที่ทางการมาเลเซียจับกุมกลุ่มมุสลิมติดอาวุธในประเทศของตน

นอกจากนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่าช่องแคบมะละกามีปัญหาโจรสลัดชุกชุมมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก สภาพภูมิศาสตร์ที่มีเกาะแก่งมากมายเหมาะสมเป็นที่ซ่อนของบรรดาโจรสลัดนี้ อาจถูกแปรเปลี่ยนเป็นที่ซ่อนสมผู้ก่อการร้ายข้ามชาติได้

ทั้งนี้ประเด็นที่ควรกล่าวไว้ในนี้ด้วยก็คือ ความมั่นคงทางทะเลช่วงสงครามเย็นกับยุคปัจจุบันค่อนข้างมีความแตกต่างออกจากกันอย่างเห็นได้ชัด โดยช่วงสงครามเย็นภัยคุกคามทางทะเลเป็นไปในลักษณะการแข่งขันพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพของกำลังรบทางทะเล และการแข่งขันสะสมอาวุธทางเรือ เพื่อเป็นหลักประกันที่สำคัญของความมั่นคงทางทะเล ซึ่งเป็นปัจจัยโดยตรงในการใช้ต่อสู้กับอำนาจทางทะเลในรูปแบบการควบคุมทะเล (sea control) หรือการปฏิเสธการเข้าถึงทะเล (sea denial) ในขณะที่ยุคปัจจุบันภัยคุกคามทางทะเลเป็นเรื่องของการทำให้เส้นทางเดินทะเลไม่ถูกปิดหรือถูกขัดขวางอันจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการเดินเรือ โดยการก่อการร้ายทางทะเล (maritime terrorism) อาชญากรรมในทะเล (organized crime at sea) และปฏิบัติการโจรสลัด (piracy) ถือเป็นภัยคุกคามที่ขัดขวางเสรีภาพในการเดินเรือ⁷⁴ และรูปแบบภัยคุกคามเหล่านี้กลายเป็นประเด็นถกเถียงกันอย่างมากเกี่ยวกับความหมายหรือคำจำกัดความระหว่างการก่อการร้ายกับปฏิบัติการโจรสลัด

“บรรดาโจรสลัดบริเวณน่านน้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ควรพิจารณาเป็น
ผู้ก่อการร้าย ไม่ควรมีการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างโจรสลัดที่ปฏิบัติเพื่อ
ผลประโยชน์ส่วนตัวกับผู้ก่อการร้ายที่มีเหตุจูงใจจากประเด็นทางการเมือง
เพราะหากเกิดเหตุอาชญากรรมทางทะเลขึ้นเราไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ใดเป็น

⁷³ Massey, *Maritime security cooperation in the Strait of Malacca*.

⁷⁴ โครงการความมั่นคงศึกษา, จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 197 ความมั่นคงทางทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2561). หน้า 4.

ผู้กระทำ และไม่ว่าจะเป็นโจรสลัดหรือผู้ก่อการร้าย อย่างไรก็ตามก็ต้องจัดการกับภัยคุกคามเหล่านั้นเหมือนกัน” – รัฐบาลสิงคโปร์⁷⁵

โดย ณ ที่นี้ขออนุญาตนำเสนอมุมมองของรัฐบาลสิงคโปร์เกี่ยวกับประเด็นคำจำกัดความระหว่างการก่อการร้ายและปฏิบัติการโจรสลัด เพื่อนำมุมมองดังกล่าวมาใช้ในบทความชิ้นนี้ เพราะไม่ที่เราจะเจอภัยคุกคามทางทะเลรูปแบบไหน เราก็ต้องหาแนวทางป้องกันและตอบโต้ เพื่อรักษาความมั่นคงทางทะเลให้คงอยู่ โดยแท้จริงแล้วเราไม่จำเป็นต้องรู้ว่าเรากำลังประสบกับภัยคุกคามรูปแบบไหน เพราะไม่ว่าอย่างไรทุก ๆ ภัยคุกคามย่อมบ่อนทำลายความมั่นคงแห่งชาติอยู่ดี

เมื่อกลับมาดูที่บทบาทและความสำคัญของช่องแคบมะละกา ซึ่งอยู่ระหว่างเกาะสุมาตรากับมาเลเซียและสิงคโปร์ มีช่องแคบสิงคโปร์อยู่ทางด้านตะวันออก แต่ช่องแคบมะละกาและช่องแคบสิงคโปร์มักเรียกชื่อรวมเป็นช่องแคบมะละกา โดยเป็นเส้นทางเดินเรือสำคัญ เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกที่สั้นและประหยัดค่าใช้จ่ายที่สุด จึงมีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์และด้านเศรษฐกิจ ทำให้นานาประเทศต่างต้องการเข้ามาแทรกแซงช่องแคบดังกล่าวยังเป็นเส้นทางสัญจรของการเดินเรือระหว่างประเทศ เส้นทางลำเลียงวัตถุดิบ น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน เส้นทางผ่านของกองกำลังทางเรือของชาติมหาอำนาจในการแข่งขันกันขยายอิทธิพลในบริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ แต่ด้วยปัจจัยด้านสภาพภูมิศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความปลอดภัยการเดินเรือ ปัญหาโจรสลัดและการก่อการร้าย เนื่องจากช่องแคบมีความยาวมาก และมีเกาะแก่งชายฝั่งที่เหมาะสมกับการหลบซ่อนตัวหรือซุ่มดักปล้นโจมตี ผนวกกับการจราจรทางน้ำที่หนาแน่น⁷⁶ บริเวณช่องแคบมะละกาและบริเวณใกล้เคียง จัดได้ว่าเป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์ปล้นฆ่า ลักพาตัว เรียกค่าไถ่ และปฏิบัติการในทะเลมากกว่าบริเวณอื่นของโลก โดยสถิติในปี 2003 เกิดเหตุการณ์ในบริเวณนี้เป็น 42% ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลก และถึงแม้ว่าในปี 2004 สถิติของเหตุการณ์โจรสลัดทั่วโลกจะลดลงจาก 445 เหลือ 325 ครั้ง แต่เปอร์เซ็นต์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริเวณช่องแคบมะละกาและสิงคโปร์ก็ไม่ลดลงไปด้วย อีกทั้งความรุนแรงและจำนวนผู้เสียชีวิตดูจะเพิ่มมากขึ้น

⁷⁵ Lamarulnizam Abdullah, "Managing the threat of muslim radicalism in the post-september 11 incidents," *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009). Page 196.

⁷⁶ กิตติมา จันทร์ตรี, ช่องแคบมะละกา-มาเลเซีย-อินโดนีเซีย (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541). หน้า 2-4.

ช่องแคบมะละกาจึงกลายเป็นช่องแคบที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจ เพราะมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง สำหรับประเทศชายฝั่งช่องแคบมะละกาอย่างสิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซียถือว่าช่องแคบดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่ง ทำให้แต่ละประเทศพยายามอ้างสิทธิเข้าควบคุมช่องแคบนี้เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของตนเอง พร้อมทั้งพยายามสร้างความร่วมมือผ่านแถลงการณ์การร่วมเรื่องช่องแคบมะละกาและช่องแคบสิงคโปร์ ค.ศ. 1971 โดยสาระสำคัญคือประเทศชายฝั่งทั้งสามจะร่วมมือกันเพื่อความปลอดภัยในการเดินเรือ และเห็นควรว่าช่องแคบมะละกาไมใช่น่านน้ำสากลที่จะให้มีการเดินเรืออย่างเสรีได้⁷⁷

ความมั่นคงทางทะเลบริเวณช่องแคบมะละกาถือเป็นอีกหนึ่งตัวกระตุ้นที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศชายฝั่งที่อยู่ติดกับช่องแคบมะละกาได้ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อรักษาความปลอดภัยจากการก่อการร้าย เนื่องจากช่องแคบมะละกาถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ซึ่งเต็มไปด้วยผลประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคง ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายต่อเส้นทางเดินเรือในช่องแคบมะละกากลายเป็นประเด็นสำคัญด้านความมั่นคงที่ประเทศรอบช่องแคบมะละกาต่างวิตกกังวล โดยเฉพาะสิงคโปร์ที่มีความกังวลต่อประเด็นการก่อการร้ายเป็นอย่างมาก เนื่องจากสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม ด้านการเงิน จำเป็นต้องใช้เส้นทางเดินเรือเพื่อลำเลียงวัตถุดิบพลังงานและสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ

นอกจากนี้สิงคโปร์ยังอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาใช้ฐานทัพเรือของตนเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกทางทหารให้กับกองเรือรบของสหรัฐอเมริกา ซึ่งย่อมเสี่ยงต่อการเป็นเป้าสำคัญของการโจมตีจากเครือข่ายอัลเคดา อีกทั้งสถานการณ์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่อยู่ท่ามกลางประเทศเพื่อนบ้านขนาดใหญ่อย่างมาเลเซียและอินโดนีเซียซึ่งเป็นสังคมมุสลิม กล่าวได้ว่าภูมิรัฐศาสตร์เป็นจุดอ่อนของสิงคโปร์ ดังนั้นไม่ใช่เรื่องแปลกที่สิงคโปร์จะมีความหวั่นเกรงต่อภัยคุกคามดังกล่าว ทำให้นโยบายต่างประเทศของสิงคโปร์มุ่งที่จะแสวงหาพันธมิตร “สิงคโปร์พยายามจะเป็นมิตรกับทุกประเทศที่อยากเป็นมิตรกับสิงคโปร์ โดยสิงคโปร์จะไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด” และสิงคโปร์ยังดำเนินนโยบายการป้องกันแบบเบ็ดเสร็จ (Total Defence) คือ วิธีการป้องกันสิ่งแวดล้อมที่รอบล้อมประเทศ เช่น ข้อจำกัดทางด้านภูมิศาสตร์ โดยสิงคโปร์ดำเนินความสัมพันธ์ด้านการป้องกันประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี พร้อมทั้งเน้นการทูตทหารเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับทุกประเทศทั่วโลก สิงคโปร์จึงเริ่มพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย อินโดนีเซีย และกลุ่มอาเซียน

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

กลไกระดับสถาบันอาเซียน ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียมีความร่วมมือด้านความมั่นคงร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นกลไกการต่อต้านการก่อการร้าย กลไกป้องกันความขัดแย้งหรือกลไกแก้ไขความขัดแย้ง ดังจะเห็นได้จากการประชุมระดับภูมิภาคด้านความมั่นคงของอาเซียน (The ASEAN Regional Forum: ARF) ซึ่งเป็นกลไกที่อาเซียนจัดตั้งขึ้น เพื่อส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค โดย ARF ถือเป็นส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์อาเซียนที่สนับสนุนการพูดคุยและการปรึกษาหารือเกี่ยวกับประเด็นการเมืองและความมั่นคง รวมถึงการต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาค⁷⁸

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการก่อการร้ายอาจสร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ รวมไปถึงการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายทางด้านทางทหาร ล้วนแต่เป็นตัวบั่นทอนผลประโยชน์แห่งชาติ อย่างไรก็ตามภัยคุกคามจากการก่อการร้ายไม่มีทางหมดสิ้นไป แต่กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้ความร่วมมือเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อตอบโต้ต่อภัยคุกคามและเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติ กล่าวได้ว่าผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทั้งสองประเทศมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการรักษาความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือในช่องแคบมะละกา

3.3 ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย

ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหตุผลที่ทำให้ประเทศที่ตั้งอยู่รอบช่องแคบมะละกาจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายข้ามชาติ เราจึงเห็นภาพความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียเพิ่มมากขึ้นทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 แม้ว่าสิงคโปร์และมาเลเซียจะไม่ได้ประสบเหตุการณ์ก่อการร้ายโดยตรง แต่ทั้งสองประเทศวิตกกังวลต่อภัยคุกคามจากการก่อการร้ายข้ามชาติและกลุ่มมุสลิมหัวที่ยึดมั่นในแนวคิดอิสลามแบบพื้นฐาน (Islamic fundamentalists) ที่เคลื่อนไหวอยู่ภายในประเทศและภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากการที่ทั้งสองประเทศใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (Internal Security Act - ISA) ของแต่ละประเทศจับกุมกลุ่ม JI หัวรุนแรง (Extremist Jemaah Islamiah) โดยในปี 2001 ซึ่งเป็นปีเดียวกัน

⁷⁸ โครงการความมั่นคงศึกษา, จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 103 ประชาคมอาเซียน: มิติด้านความมั่นคง (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555). หน้า 22.

กับเหตุการณ์ 9/11 สิงคโปร์สามารถจับกุมสมาชิกกลุ่ม JI ได้ถึง 36 คน⁷⁹ และมาเลเซียเป็นประเทศที่กลุ่มเครือข่ายของ JI เข้ามาพักพิงจากการหลบหนีจากอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียในการแบ่งปันข่าวกรองถือเป็นตัวช่วยขั้นดีในการจับกุมผู้ก่อการร้ายภายใต้กรอบความร่วมมือ GWOT ทั้งนี้สิงคโปร์และมาเลเซียได้พยายามยกระดับความพยายามป้องกันความปลอดภัยของแต่ละประเทศ

แม้ว่าการที่แต่ละประเทศต่างพัฒนาความสามารถทางการทหารของแต่ละประเทศจะนำไปให้ทั้งสองประเทศตกอยู่ในสถานะทางแพ่งด้านความมั่นคง (Security Dilemma) เมื่อการพัฒนาทางการทหารของประเทศใด ๆ เพิ่มขึ้นมักส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ รู้สึกไม่ปลอดภัยจนต้องพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี zero-sum game ที่จะไม่ยอมให้ผู้ใดอยู่เหนือกว่าตนเอง และด้วยสภาพแวดล้อมดังกล่าว เสริมกับประเด็นข้อพิพาทต่าง ๆ ที่ยังคงอยู่ระหว่างทั้งสองประเทศนั้นทำให้ผู้นำเริ่มดำเนินการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยดำเนินการในการสร้างความมั่นใจ (CBMs) เช่น การเคารพเขตอธิปไตยไม่ทำการแทรกแซงซึ่งกันและกัน⁸⁰ สิงคโปร์พัฒนาขีดความสามารถด้านความมั่นคง โดยใช้วิธีการประสานงานระหว่างท่าเรือ ตำรวจชายฝั่ง กองทัพเรือ เพื่อกระจายงานให้ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่ง หลีกเลี่ยงการทำงานที่ทับซ้อน ในขณะที่มาเลเซียได้ก่อตั้งหน่วยงาน Malaysia Maritime Enforcement Agency (MMEA) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการค้นหา ช่วยเหลือด้านการต่อต้านการก่ออาชญากรรมทางทะเล เพื่อรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลในน่านน้ำมาเลเซีย และมาเลเซียได้จัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้น (Southeast Asian Counter terrorism) เพื่อรวบรวม เผยแพร่องค์ความรู้ ตลอดจนฝึกอบรมเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายให้แก่เจ้าหน้าที่ของมาเลเซีย และนานาชาติ⁸¹

นอกจากนี้ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างทั้งสองประเทศยังอยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แค่ระดับทวิภาคีเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 2001 รัฐสมาชิกอาเซียนยังได้มีการลงนามในปฏิญญาการกระทำร่วมเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Declaration of Joint Action to Counter Terrorism) โดยปฏิญญาฉบับนี้ถือเป็นเอกสารสำคัญที่สุดในแง่ของมาตรการความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียน ซึ่งได้เพิ่มบทบาทกลไกภายในของแต่ละประเทศ เพิ่มการ

⁷⁹ กมลชนก ขุนเพชร, "มโนทัศน์ว่าด้วยภัยคุกคามของสิงคโปร์และความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์กับสหรัฐอเมริกาในยุคหลังสงครามเย็น." หน้า 13.

⁸⁰ Keling, Shuib, and Ajis, "The Impact of Singapore's Military Development on Malaysia's Security."

⁸¹ Massey, *Maritime security cooperation in the Strait of Malacca*. Page 38-40.

แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองระหว่างกันมากขึ้นเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย พัฒนาความร่วมมือและการประสานงานทั่วโลกที่มีอยู่แล้ว โดยเฉพาะกลไกการประชุมในระดับรัฐมนตรีของอาเซียนในด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime: AMMTC) อีกทั้งยังแสวงหาช่องทางเพิ่มบทบาทของอาเซียน ในด้านความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาทั้งในกรอบอาเซียน+3 และในกรอบ ASEAN Regional Forum (ARF) ยกตัวอย่างเช่น แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการต่อต้านการให้การสนับสนุนด้านการเงินของผู้ก่อการร้าย พร้อมทั้งจัดตั้งคณะทำงานในการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับทวิภาคี ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติในการต่อต้านการก่อการร้าย ในเวลาต่อมาช่วงกลางปี ค.ศ. 2002 อาเซียนมีการจัดประชุม AMMTC สมัยพิเศษ เน้นเฉพาะเรื่องการก่อการร้าย โดยมุ่งเน้นพัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย และโครงการฝึกอบรมในระดับภูมิภาค เห็นได้ว่าอาเซียนเริ่มพัฒนาความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายอย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จากการประกาศปฏิญญาเกี่ยวกับการก่อการร้ายเป็นฉบับที่ 2 ที่เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มความร่วมมือและการประสานงานในภูมิภาคในการต่อต้านกับกลุ่มก่อการร้ายให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายกับจีน สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป⁸²

ความตกลงด้านการป้องกันประเทศระหว่าง 5 ประเทศ (Five Power Defence Arrangements: FPDA) ประกอบด้วยสมาชิกคือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และอังกฤษ จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1971 โดยช่วงแรกเป็นเวทีการประชุมสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการฝึกซ้อมรบทางทหาร และขยายความร่วมมือจากเดิมด้านกองทัพอากาศระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ ด้วยการฝึกซ้อมด้านการทหารประจำปี สู่การร่วมฝึกซ้อมทางทหารร่วมเพื่อร่วมสกัดกั้นภัยคุกคามรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ และในปีค.ศ. 2003 ได้พัฒนาการฝึกซ้อมความปลอดภัยทางทะเลเข้าเพิ่มเติม FPDA เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียมีความร่วมมือด้านความมั่นคง อีกทั้งยังสามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างกองทัพสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งถือเป็นกลไกที่ทำให้ทั้งสองประเทศเข้าใจกันมากขึ้น และลดความหวาดระแวงซึ่งกันและกันอีกด้วย⁸³

⁸² ประภัสสร เทพชาตรี, ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (กรุงเทพฯ: โครงการอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552). หน้า 53-54.

⁸³ กมลชนก ขุนเพชร, "มโนทัศน์ว่าด้วยภัยคุกคามของสิงคโปร์และความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์กับสหรัฐอเมริกาในยุคหลังสงครามเย็น." หน้า 53-58.

ในปี ค.ศ. 2004 สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียร่วมมือกันภายใต้การปฏิบัติการ MALSINDO ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ประเทศชายฝั่งมีความตั้งใจที่จะลาดตระเวนช่องแคบมะละการ่วมกันในรูปแบบพหุภาคี โดยการลาดตระเวนใช้เรือทั้งหมด 17 ลำ แบ่งเป็นเรือของอินโดนีเซีย 7 ลำ และเรือของสิงคโปร์และมาเลเซียประเทศละ 5 ลำ ในเวลาต่อมาปี ค.ศ. 2005 MALSINDO ได้พัฒนาขีดความสามารถจากการลาดตระเวนช่องแคบมะละกาทางเรือไปสู่การลาดตระเวนช่องแคบมะละกาทางอากาศผ่านโครงการฟ้ามีตา (Eyes in the Sky: EIS) เพื่อเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยบริเวณช่องแคบมะละกา⁸⁴

ในปี ค.ศ. 2005 รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียได้พบปะระหว่างกัน นำไปสู่การออกแถลงการณ์ร่วมบาตัม ครั้งที่ 4 (Batam Joint Statement) โดยสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความมั่นคงของช่องแคบมะละกาเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยของการเดินทาง กระบวนการรักษาสีงแวดล้อม และครอบคลุมไปถึงการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติอย่างโจรสลัด และการก่อการร้าย และแถลงการณ์ครั้งนี้พร้อมที่จะขยายความร่วมมือไปสู่ระดับนานาชาติประเทศผ่านความร่วมมือกับองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization: IMO)⁸⁵

3.4 การระงับข้อพิพาทอย่างสันติวิธีระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย

ดังที่ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าสิงคโปร์และมาเลเซียมักมีปัญหาความขัดแย้งหลากหลายประเด็น โดยแต่ละประเด็นมักทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศตกอยู่ในภาวะตึงเครียด อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้นกลับไม่ได้ปะทุความรุนแรงออกมาเป็นรูปแบบสงคราม หรือรูปแบบการใช้กำลังใด ๆ ในกรณีปัญหาที่ทั้งสองประเทศไม่สามารถแก้ไขในระดับทวิภาคี ทั้งสองประเทศได้เลือกแนวทางระงับข้อพิพาทอย่างสันติวิธี โดยปฏิบัติตามกลไกการแก้ไขข้อพิพาทในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก ดังจะเห็นได้จากการระงับข้อพิพาทอย่างสันติวิธีระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียผ่านข้อพิพาทเรื่องเขตแดนในกรณีเกาะเปตรา แบรงคา หรือ ปูเลา บาตู ปูเต๊ะ และข้อพิพาทเรื่องกรรมที่ดินทางทะเลระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ทั้งสองประเด็นข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียได้พัฒนาอย่างแนบแน่นและขึ้นต่อกันและ

⁸⁴ Massey, *Maritime security cooperation in the Strait of Malacca*. Page 46-47.

⁸⁵ Roach, "Enhancing maritime security in the Straits of Malacca and Singapore."

กัน หากปล่อยให้ความขัดแย้งลุกลามบานปลายจนนำไปสู่สงครามหรือความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ ย่อมกระทบต่อผลประโยชน์ของทั้งสองประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พวกเขาจึงต้องจำกัดความขัดแย้งด้วยแนวทางกฎหมายระหว่างประเทศ

สำหรับข้อพิพาทหิน 3 ก้อน เกี่ยวข้องกับพื้นที่เกาะสามแห่ง คือ 1. เปตรา แบรงคา หรือ ปูเลา บาตู ปูเต๊ะ (Palau Batu Puteh) ซึ่งเป็นชื่อที่มาเลเซียใช้เรียก โดย ณ ที่นี้ขออนุญาตใช้ชื่อเปตรา แบรงคา เป็นชื่อที่สิงคโปร์ใช้ เนื่องจากผู้ที่มีสิทธิ์ครอบครองพื้นที่ดังกล่าวอย่างถูกต้องคือสิงคโปร์ 2. มิดเดิล ร็อค และ 3. เซาท์ เลดจ์ หินทั้งสามก้อนกลายเป็นข้อพิพาทเมื่อรัฐบาลสิงคโปร์ทำการประท้วงการตีพิมพ์แผนที่ของมาเลเซียที่ผนวก เปตรา แบรงคา เป็นส่วนหนึ่งของตนเอง⁸⁶ ข้อพิพาทหิน 3 ก้อนเป็นความขัดแย้งที่สร้างความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างทั้งสองประเทศ และเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากประชาชนของทั้งสองประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากความขัดแย้งครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของสิทธิในครอบครองพื้นที่ดังกล่าวเท่านั้น แต่กลับมีความรู้สึกรักชาติ ความรู้สึกต้องการปกป้องดินแดนของประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อย่างไรก็ตามรัฐบาลทั้งสองประเทศเข้าใจสภาพปัญหาเป็นอย่างดีและไม่ได้นิ่งนอนใจ ดังจะเห็นได้จากการพยายามเจรจาต่อรองเพื่อหาทางออกระหว่างกันอยู่หลายครั้ง แม้ว่าความพยายามดังกล่าวจะสูญเปล่าก็ตาม เพราะการเจรจาต่อรองระดับทวิภาคนั้นไม่ได้สร้างความกระจำหรือแนวทางแก้ไขข้อพิพาทแต่อย่างใด อีกทั้งมาเลเซียได้กระทำการละเลยวิถีของอาเซียนที่จะไม่เข้าแทรกแซงกิจการภายในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมาเลเซียได้ส่งกองเรือลาดตระเวนเข้ารุกล้ำบริเวณน่านน้ำของสิงคโปร์ และได้เผชิญหน้ากับตำรวจตรวจน่านน้ำทะเลของสิงคโปร์ ทำให้มาเลเซียจำเป็นต้องถดถอยเรือลาดตระเวนออกมา ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการปะทะกำลังกันได้⁸⁷ ส่งผลให้สิงคโปร์เริ่มวิตกกังวลถึงภัยคุกคามต่าง ๆ ที่จะตามมาจากมาเลเซีย ทำให้สิงคโปร์เสนอว่าควรจัดการเรื่องนี้ผ่านกลไกระดับโลก อย่างศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งทางมาเลเซียเองก็ยอมรับในคำแนะนำของสิงคโปร์ ดังนั้นรัฐบาลทั้งสองจึงตกลงส่งเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของศาลโลก ในปี ค.ศ. 2003

ถึงแม้ว่าการแก้ไขความขัดแย้งผ่านกลไกระดับโลกจะนำพามาซึ่งความสันติภาพระหว่างทั้งสองประเทศ แต่แท้จริงแล้วทั้งสองประเทศยังมีการถกเถียงตอบโต้กันไปมาอย่างรุนแรง ซึ่งอาจถึงขั้นนำไปสู่การทำสงครามต่อกันได้ ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลสิงคโปร์และรัฐบาลมาเลเซียเองก็ได้โจมตีตอบ

⁸⁶ พวงทอง ภาวครพันธ์, "กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ กรณีหินสามก้อน." หน้า 219.

⁸⁷ โดแนลด์ อี. เวเธอร์บี, อาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2556). หน้า 237.

โต้กันเช่นกัน โดยรัฐบาลมาเลเซียกล่าวหาสิงคโปร์ว่าจงใจปิดบังและไม่ส่งมอบหลักฐานชิ้นสำคัญอย่างจดหมายของผู้ว่าราชการการบัตเตอร์เวิร์ทที่มีถึงสุลต่านและเตเก็งมอแห่งยะโฮร์ในปี ค.ศ. 1844 ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่ามาเลเซียคือเจ้าของกรรมสิทธิ์เหนือเปตรา แบริงคา แต่สิงคโปร์กลับตอบโต้กลับว่าเอกสารประวัติศาสตร์ของสิงคโปร์หรือจดหมายฉบับดังกล่าวมีสำเนาอยู่ในหอจดหมายเหตุทั่วโลก และสิงคโปร์ยืนยันว่าได้ส่งจดหมายฉบับนี้ไปยังมาเลเซียเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากการกระทำของสิงคโปร์ย่อมเป็นไปได้ที่สิงคโปร์จะมีเจตจำนงปกปิดหลักฐานชิ้นดังกล่าว⁸⁸

นอกจากนี้ในบทความทางหนังสือพิมพ์ของมาเลเซียที่ได้มีการใช้ถ้อยคำรุนแรงกับสิงคโปร์ “ระวังจะเจอมาเลเซียซัดจนเลือดออกจมูก หากสิงคโปร์ยังฝืนก้าวร้าวเอากับมาเลเซียอีก” นอกจากนี้รัฐมนตรีต่างประเทศของมาเลเซียถึงกับพูดว่า สิงคโปร์มีทางเลือกสองทาง คือประนีประนอม หรือทำสงคราม ฝ่ายสิงคโปร์จึงตอบโต้กลับว่า “การพูดพร้อย ๆ เรื่องสงครามนั้น เป็นการพูดแบบขาดความรับผิดชอบ และเป็นอันตรายมาก มันเป็นการพูดไปตามอารมณ์ที่ยากจะควบคุมได้”⁸⁹

ในอีกมิติหนึ่งความขัดแย้งระดับประชาชน มักพบเห็นผ่านการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ โดยไม่ผ่านการไตร่ตรองว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร เพียงแต่ต้องการแสดงความคิดเห็นในทิศทางของชาตินิยมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ผู้เขียนมาเลเซียกล่าวว่าสิงคโปร์จะกลายเป็นผู้มีสิทธิ์ครอบครองเปตรา แบริงคาได้อย่างไร ในเมื่อครั้งหนึ่งสิงคโปร์เคยเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซียมาก่อน และอีกหนึ่งความคิดเห็นที่อิงบนหลักความเป็นจริงที่ว่าเหตุใดสิงคโปร์ถึงเป็นผู้มีสิทธิ์ครอบครองเปตรา แบริงคาได้ ในเมื่อพื้นที่ดังกล่าวอยู่ห่างจากสิงคโปร์ตั้ง 65 กิโลเมตร แต่อยู่ใกล้กับมาเลเซียเพียงแค่ 10 กิโลเมตร⁹⁰

ข้อพิพาทครั้งนี้ไม่ได้แค่สร้างความตึงเครียดให้กับระดับรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ลุกลามไปยังระดับประชาชนอีกด้วย อย่างไรก็ตามรัฐบาลทั้งสองประเทศกลับพยายามแก้ไขข้อพิพาทอย่างเป็นมิตรแท้จริง โดยขอรับรองให้ประชาชนทุกคนยอมรับผลคำตัดสินจากศาลโลก เพราะไม่ว่าผลคำตัดสินจะเป็นเช่นไร ข้อพิพาทดังกล่าวจะไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียอย่างแน่นอน รวมไปถึงนายนาจิบ ตุน ราซัค (Najib Tun Razak) ซึ่งในขณะนั้นได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีออกมาประกาศเน้นย้ำว่าชาวมาเลเซียทุกคนควรยอมรับผลคำตัดสินจากศาลโลกโดยดี เพราะผลการ

⁸⁸ พวงทอง ภาวครพันธ์, "กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ กรณีหินสามก้อน." หน้า 226-227.

⁸⁹ เวเธอร์บี, อาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. หน้า 231.

⁹⁰ พวงทอง ภาวครพันธ์, "กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ กรณีหินสามก้อน." หน้า 227-229.

ตัดสินเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ⁹¹ แม้ว่าท้ายที่สุดภายหลังผลคำตัดสินที่สิงคโปร์เป็นผู้มีสิทธิ์ครอบครองเปตรา แบรงคา อย่างสมบูรณ์ จะสร้างความไม่พึงพอใจแก่มาเลเซียเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากนายกรัฐมนตรียับดุลเลาะห์ บาดาวี ย้ำว่าทั้งสองประเทศควรจะมีการเจรจากันระหว่างทั้งสองฝ่ายในการจัดการความขัดแย้งครั้งนี้ ดีกว่าที่จะไปให้ฝ่ายที่สามมาตัดสินให้ หรือให้ใครมาเป็นตุลาการเพียงฝ่ายเดียว⁹²

สำหรับข้อพิพาทเรื่องกรรมที่ดินทางทะเลระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย สิงคโปร์มีโครงการที่จะถมที่ดินบนพื้นที่ทางทะเลเพื่อขยายดินแดน โดยสิงคโปร์ถมที่ดินบริเวณ Tuas และ Pulau Tekong ซึ่งเป็นบริเวณน่านน้ำที่เป็นเขตติดต่อกับรัฐยะโฮร์ของมาเลเซีย จึงเป็นเหตุที่ทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียเกิดข้อพิพาทระหว่างกันขึ้น เมื่อมาเลเซียทำการประท้วงคัดค้านการถมทะเลโดยกล่าวอ้างว่าโครงการขยายดินแดนของสิงคโปร์นี้ทำให้สภาพแวดล้อมทางทะเลเสื่อม และเป็นอันตรายต่อการเดินเรือและการประมง ในปี ค.ศ. 2003 มาเลเซียจึงตัดสินใจยื่นคำร้องต่อศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทางทะเล(International Tribunal for the Law of the Sea: ITLOS) ซึ่งคำตัดสินของ ITLOS ให้สิงคโปร์และมาเลเซียร่วมกันจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาผลกระทบจากการถมที่ดินทางทะเล และร่วมกันเสนอแนะมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เห็นได้ว่าสิงคโปร์และมาเลเซียได้พยายามแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างฉันทมิตร และภายใต้คำตัดสินของ ITLOS ทำให้ทั้งสองประเทศเกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง ในที่สุด ค.ศ. 2005 ทั้งสองประเทศได้ร่วมลงนามในความตกลงระงับข้อพิพาท ซึ่งถือเป็นการยุติข้อพิพาทของทั้งสองประเทศอย่างสิ้นเชิง และจะร่วมส่งความตกลงฉบับนี้ไปยัง ITLOS เพื่อแสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศได้ปฏิบัติตามคำตัดสินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว⁹³

นอกจากนี้ยังมีกลไกระดับภูมิภาคหรืออาเซียนที่ผูกพันสิงคโปร์และมาเลเซียในฐานะประเทศสมาชิกไว้ด้วย ข้อตกลงของอาเซียนสามารถชะลอความขัดแย้งระหว่างคู่พิพาทไม่ให้อุณหภูมิร้อนแรงขึ้นได้

สำหรับกลไกความร่วมมือของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อพิพาทระหว่างประเทศในอาเซียน ซึ่งแต่ละประเทศได้ลงนามรับรองกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อพิพาทหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาอาเซียน ค.ศ. 2510 (ASEAN Declaration) ปฏิญญาความสมานฉันท์แห่งอาเซียน

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 231.

⁹² เวเธอร์บี, อาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. หน้า 238.

⁹³ อัครพงษ์ คำคุณ, การจัดการข้อพิพาทเขตแดนระหว่างประเทศในอาเซียน (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558). หน้า 288-292.

I ค.ศ. 2519 (Declaration of ASEAN Concord I) สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 2519 (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia - TAC) การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) และพิธีสารของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาท (Protocol to the ASEAN Charter on Dispute Settlement Mechanisms - DSMP) เป็นต้น โดยกลไกเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้ประเทศสมาชิกคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ แม้ในยามที่มีความขัดแย้งก็ตาม เป็นที่แน่ชัดว่าการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียนั้นสามารถก้าวข้ามผ่านความขัดแย้งได้ ส่วนหนึ่งมาจากความเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีพันธะกรณีร่วมกันตามกรอบความร่วมมือต่าง ๆ

สำหรับปฏิญญาอาเซียน จากการพิจารณาเนื้อหาทั้งหมดของปฏิญญาอาเซียน “ปรารถนาที่จะก่อตั้งรากฐานอันมั่นคง เพื่อการกระทำร่วมกันในอันที่จะส่งเสริมความร่วมมือส่วนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเสมอภาค และความร่วมมือร่วมใจ และโดยประการนั้นก็จะช่วยให้มีสันติภาพ ความก้าวหน้า และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค” แม้ว่าบทบัญญัติจะไม่มีกลไกจัดการกับข้อพิพาทโดยตรง แต่ภาพรวมทั้งหมดเป็นตัวส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกดำเนินนโยบายตามแนวทางสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค โดยเคารพอย่างแน่วแน่ในความยุติธรรมและหลักแห่งเนติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบรรดาประเทศภูมิภาคและยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ⁹⁴

สำหรับปฏิญญาว่าความสมานฉันท์แห่งอาเซียน ถือเป็นกลไกอาเซียนฉบับแรกที่ประกาศให้ “รัฐสมาชิกโดยจิตวิญญาณของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของอาเซียน จะยึดมั่นในกระบวนการสันติวิธีเพื่อระงับความแตกต่างภายในภูมิภาค (settlement of intra-regional differences)” และกำหนดให้ “ระงับข้อพิพาทภายในภูมิภาค โดยสันติวิธีด้วยความรวดเร็วเท่าที่จะเป็นไปได้” พร้อมทั้งปรับปรุงกลไกอาเซียนเพื่อกระชับความร่วมมือทางการเมืองให้เข้มแข็งมากขึ้น และปฏิญญาดังกล่าวถือเป็นเป็นเริ่มต้นที่ทำให้เกิด การลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการข้อพิพาทระหว่างประเทศอาเซียนโดยตรง⁹⁵

⁹⁴ "ปฏิญญาแห่งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ปฏิญญากรุงเทพฯ)," ใน อาเซียนในสหัสวรรษใหม่ (กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคง และนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

⁹⁵ "ปฏิญญาความสมานฉันท์แห่งอาเซียน," ใน อาเซียนในสหัสวรรษใหม่ (กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคง และนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

สำหรับสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศโดยเฉพาะ และกำหนดหลักการในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาค 5 ประการ (1) การเคารพในอำนาจอธิปไตย ความเสมอภาค และบูรณาภาพแห่งดินแดน (2) การไม่แทรกแซงกิจการภายใน (3) การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี (4) การไม่ใช้หรือขู่ว่าจะใช้กำลัง และ (5) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้งมาตรการเกี่ยวกับแนวทางการยุติข้อพิพาทอย่างสันติวิธี โดยอาศัยกลไกคณะอัครมนตรี (High Council) และสนับสนุนระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอย่างสันติวิธี⁹⁶ ดังจะเห็นได้จากบทที่ 4 ซึ่งกำหนดให้มีขั้นตอนและกระบวนการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ จากข้อ 13 “อัครภาคีผู้ทำสัญญาก็มีความมุ่งมั่นและมีความสุจริตใจที่จะป้องกันมิให้เกิดกรณีพิพาทขึ้นได้ ในกรณีที่เกิดกรณีพิพาทในเรื่องที่กระทบกระเทือนตนโดยตรงเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีพิพาทที่น่าจะก่อความระส่ำระสายต่อสันติภาพ และความสมัคสมานในภูมิภาคอัครภาคีผู้ทำสัญญาจะละเว้นจากการคุกคามหรือการใช้กำลัง และในทุกขณะจักรงับกรณีพิพาทระหว่างกันเช่นนั้น โดยการเจรจาอย่างฉันทมิตร” อย่างไรก็ตาม TAC เป็นสนธิสัญญาที่ไม่มีสภาพบังคับและการลงโทษหากอัครภาคีไม่ปฏิบัติตาม⁹⁷

สำหรับกลไกในการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นอีกหนึ่งเวทีสำหรับการหารือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ได้ผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยเป็นกลไกที่จะดึงประเทศที่สำคัญภายนอกภูมิภาคเข้ามาร่วมมือกับอาเซียนด้านการส่งเสริมความมั่นคง มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 การส่งเสริมมาตรการไว้น้ำใจ (Confidence Building Measures - CBMs) ระดับที่ 2 การทูตในเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy - PD) และระดับที่ 3 แนวทางช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง (Approaches to Conflict)

ทุก ๆ กลไกอาเซียนจะยังคงส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นและความร่วมมือในระดับภูมิภาค แม้ว่ากรอบความร่วมมืออาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการแก้จัดการปัญหาข้อพิพาทอาจยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาคพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้จบสิ้นลงได้ แต่ภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียนนั้นสามารถผลักดันให้ประเทศสมาชิกมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาคพิพาทอย่างสันติเพื่อรักษาความร่วมมือในระดับภูมิภาค

⁹⁶ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, "สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," (2011).

⁹⁷ เรื่องเดียวกัน.

3.5 สรุป

ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียขยายตัวขึ้นอย่างมากหลังเหตุการณ์ 9/11 ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดความร่วมมือนี้มีทั้งปัจจัยจากภายนอก-ภายใน และภูมิรัฐศาสตร์ของสิงคโปร์และมาเลเซีย ความเข้าใจว่ากลุ่มอัลเคดา ได้ขยายเครือข่ายของตนเข้ามายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอินโดนีเซีย ตลอดจนการเรียกร้องของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือกับตนในการต่อต้านการก่อการร้ายข้ามชาติ เป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้ทั้งสองประเทศไม่สามารถนิ่งเฉยได้ เพราะความปลอดภัยบริเวณช่องแคบมะละกาเป็นปัจจัยภูมิรัฐศาสตร์ที่ผูกพันกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการค้าและความมั่นคงของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสิงคโปร์ ที่เศรษฐกิจผูกพันกับการเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิรัฐศาสตร์บริเวณน่านน้ำรอบช่องแคบมะละกาทำให้ทั้งสองประเทศต้องร่วมมือกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าจะมีความไม่ไว้วางใจต่อกันมาเนิ่นนานก็ตาม แต่ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายข้ามชาตินั้นเป็น a real and present danger ที่เหนือกว่าจนพวกเขาต้องละวางความระหองระแหงที่มีไว้ก่อน และสิ่งที่ตอกย้ำความเสถียรภาพความมั่นคงระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย คือ แนวทางการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ผ่านกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นระดับรัฐ ระดับภูมิภาค หรือระดับโลก กลไกต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่าสิงคโปร์และมาเลเซียสามารถระวางปัญหาความขัดแย้ง ๆ ต่าง เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกันสืบต่อไป อีกทั้งความเป็นเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน ความเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน และความจำเป็นที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ ทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียเรียนรู้เงื่อนไขที่จะดำรงอยู่ร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกัน

บทที่ 4

บทสรุป

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ตั้งแต่เริ่มทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา พบว่าทั้งสองประเทศมักมีปัญหาความขัดแย้งอยู่บ่อยครั้ง แต่ปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้นไม่เคยลุกลามกลายเป็นความขัดแย้งขนาดใหญ่ เนื่องจากทั้งสองประเทศมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง ดังนั้นช่วงเริ่มต้นของการศึกษาจึงได้ทำการตั้งสมมติฐานไว้ คือ สิงคโปร์และมาเลเซียใช้กลไกระหว่างประเทศในการแก้ไขความขัดแย้งที่รุนแรง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงร่วมกัน

กรอบแนวคิดที่ได้นำมาสนับสนุนสมมติฐาน คือ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกัน

โลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุกอย่างเต็มไปด้วยการแข่งขัน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทราบดีว่า ณ เวลานี้ ไม่มีประเทศที่จะบรรลุผลหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง ประเทศต่าง ๆ จึงตระหนักถึงการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและความมั่นคงด้านต่าง ๆ ให้กับตนเอง ซึ่งสิงคโปร์และมาเลเซียเองก็จำเป็นต้องดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศอื่น ๆ เช่นกัน โดยเฉพาะประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเอง เพราะกลไกความร่วมมือในรูปแบบสถาบัน ส่งผลให้กลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความขัดแย้งสามารถร่วมมือกันได้ในระดับหนึ่ง ในอีกหนึ่งมิตินอกเสียจากสิงคโปร์และมาเลเซียจะเป็นประเทศสมาชิกขององค์กรเดียวกันแล้ว ยังเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันทางประวัติศาสตร์อีกด้วย ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ยิ่งทำให้สิงคโปร์และมาเลเซียมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ เข้มข้นมากขึ้น โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง

สำหรับความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียด้านเศรษฐกิจ เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่นและหลากหลายด้าน ทั้งในด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการจ้างงานระหว่างทั้งสองประเทศ สิงคโปร์และมาเลเซียทำหน้าที่เกื้อกูลและส่งเสริมเศรษฐกิจภายในประเทศซึ่งกันและกัน เนื่องด้วยข้อจำกัดทางภูมิรัฐศาสตร์ของสิงคโปร์ที่เป็นประเทศขนาดเล็ก มีทรัพยากรน้อย จำนวนประชากรไม่มาก ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวทำให้สิงคโปร์จำเป็นต้องพึ่งพา

มาเลเซียทั้งในแง่ที่มาเลเซียเป็นตลาดสินค้าส่งออก และพื้นที่การลงทุนของสิงคโปร์ และเป็นประเทศที่ป้อนแรงงาน แหล่งอาหารและน้ำ ให้กับสิงคโปร์ ขณะที่สิงคโปร์สามารถรองรับแรงงานของมาเลเซียได้จำนวนมาก เป็นผู้ซื้อรายใหญ่ของมาเลเซีย และการลงทุนของสิงคโปร์ในมาเลเซียย่อมก่อให้เกิดประโยชน์อันเนืองแน่นกับเศรษฐกิจของมาเลเซีย ความร่วมมือระหว่างประเทศยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น หลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียที่ทั้งสองประเทศได้รับผลกระทบอย่างมาก ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ทั้งสองประเทศจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือรอบทิศทางเพื่อธำรงไว้ซึ่งความอยู่รอดและผลประโยชน์แห่งชาติ อีกทั้งภายใต้บทบาทสมาชิกอาเซียนที่ทั้งสองประเทศมีความมุ่งมั่นพัฒนาขีดความสามารถของอาเซียนในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เสริมกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี (AFTA) ที่ทั้งสองประเทศสามารถทำการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องเสียภาษี กล่าวได้ว่าการรวมตัวภายใต้สมาชิกอาเซียนถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ทั้งสองประเทศมีความร่วมมือระหว่างกันมาก

นอกจากนี้ทั้งสองประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรวมตัวให้เป็นปึกแผ่นภายในภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากนโยบายการต่างประเทศของแต่ละประเทศมีลักษณะไปในทิศทางเดียวกันซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เพราะฉะนั้นทั้งสองประเทศจึงให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน เนื่องจากความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในหลาย ๆ ด้าน สิงคโปร์และมาเลเซียถือเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อกันมาก ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองประเทศมีการเติบโตและขยายตัวโดยตลอด

สำหรับความร่วมมือระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซียด้านความมั่นคง เริ่มขึ้นจากการมองภัยคุกคามทางทะเลอย่างโจรสลัดและการก่อการร้ายร่วมกัน เป็นที่ทราบกันว่าช่องแคบมะละกามีความสำคัญกับประเทศชายฝั่งที่อยู่ติดกับช่องแคบ และนานาประเทศ เนื่องจากช่องแคบดังกล่าวเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อที่สำคัญระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ที่บรรดาเรือสินค้าและเรือรบของชาติต่าง ๆ ใช้ในการเดินทางผ่าน เนื่องจากมีระยะที่สั้นที่สุดและประหยัดค่าใช้จ่าย ช่องแคบมะละกาจึงกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่บรรดาชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะสิงคโปร์และมาเลเซียจำเป็นต้องรักษาสถานภาพของช่องแคบให้เป็นเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศที่สามารถใช้เดินทางผ่านได้อย่างเสรีและปลอดภัย แต่ช่องแคบดังกล่าวมีจุดอ่อนทางปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการเกิดปัญหาโจรสลัดและการก่อการร้ายข้ามชาติ ทำให้มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศรอบช่องแคบมะละกา ดังนั้นประเทศรอบช่องแคบมะละกา

ได้พยายามก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงร่วมกัน

ในเวลาต่อมาช่วงศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการก่อการร้ายได้ทวีคูณความรุนแรงขึ้นที่ไม่ใช่เป็นภัยคุกคามทางทะเลเท่านั้น แต่ลุกลามไปทุกพื้นที่บนโลก ยกตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ 9/11 และอัตราการโจมตีของโจรสลัดที่เพิ่มสูงขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือที่ไม่มีประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยบริเวณช่องแคบมะละกาของประเทศชายฝั่ง และสถานการณ์ดังกล่าวสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประเทศต่าง ๆ ให้นำมาให้ความสำคัญกับประเด็นการก่อการร้ายข้ามชาติ และในช่วงเวลาดังกล่าวสิงคโปร์และมาเลเซียได้ขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกันมากขึ้น เนื่องจากทั้งสองประเทศค่อนข้างวิตกกังวลเป็นอย่างมากเมื่อพบว่ามีกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงซึ่งเป็นเครือข่ายกับกลุ่มก่อการร้ายสากลอย่างกลุ่มอัลเคดาอยู่ภายในประเทศเป็นจำนวนมาก เสริมกับเหตุการณ์ก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของทั้งสิงคโปร์และมาเลเซีย ปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้ทั้งสองประเทศจำเป็นต้องร่วมมือกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการค้าและความมั่นคงของทั้งสองประเทศขึ้นอยู่กับความปลอดภัยบริเวณช่องแคบมะละกา ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้ทั้งสองประเทศต้องแสวงหาความร่วมมือระหว่างกัน

อย่างไรก็ตามความร่วมมือของทั้งสองประเทศดำเนินผ่านนโยบายการต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลพวงมาจากทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังจะเห็นได้จากปัจจัยภายนอกอย่างวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียและเหตุการณ์ 9/11 ถือเป็นตัวผลักดันให้ทั้งสองประเทศต้องแสวงหาความร่วมมือเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง และปัจจัยภายในด้านภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งทั้งสองประเทศเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่จำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในด้านของทรัพยากร แรงงาน และการทหาร ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความรุ่งเรืองร่วมกัน โดยเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

หากทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงได้สะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่นและซับซ้อนระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ทั้งในระดับรัฐบาลกับรัฐบาล รัฐบาลกับบริษัทเอกชน และระหว่างประชาชนกับประชาชน ทำให้เห็นว่าทั้งสองประเทศมีผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทั้งสองประเทศให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ ดังจะเห็นได้จากความพยายามจัดการจัดการข้อพิพาทให้สิ้นสุดโดยสันติวิธี ผ่าน

กลไกระดับรัฐ อย่างการเจรจาปรึกษาหารือในระดับทวิภาคี หรือกลไกระดับภูมิภาคอย่างกลไกอาเซียน และกลไกระดับโลกอย่างศาลโลกหรือศาลโลกทะเล อย่างไรก็ตามการจัดการข้อพิพาทผ่านกลไกระหว่างประเทศไม่ได้ยุติลงอย่างสมบูรณ์ เพียงแต่ทำให้ข้อพิพาทเหล่านี้อยู่ในสถานะเสมือนระงับเท่านั้น เช่น หลังจากผลคำตัดสินศาลโลกประเด็นข้อพิพาทหิน 3 ก้อน ออกมา ชาวมาเลเซียจำนวนหนึ่งที่เกิดความไม่พอใจ และทำการต่อว่าสิงคโปร์ผ่านสื่อออนไลน์ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างทั้งสองประเทศไม่มีทางหมดสิ้นไป แม้ว่าประเด็นความขัดแย้งที่ได้รับการแก้ไขระหว่างกันแล้วอย่างความตกลงซื้อขายน้ำดิบ ยังกลับมาประทุขึ้นได้ แต่ประเด็นเหล่านี้ไม่สามารถทำลายความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศได้อย่างเด็ดขาด มีแต่จะถูกถ่วงดุลด้วย ความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง ซึ่งมีความสำคัญจนกล่าวได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงของสิงคโปร์และมาเลเซีย กล่าวได้ว่าความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่จะต้องบรรลุให้ได้ ความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้งใด ๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องถูกพิจารณาภายใต้กรอบความสัมพันธ์โดยรวมของสองประเทศ ไม่ใช่ปล่อยให้ความขัดแย้งในมิติหนึ่งส่งผลทำลายความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ เพราะในที่สุดนโยบายต่างประเทศที่ควรนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอาจจบลงด้วยการทำลายผลประโยชน์ของชาติไปในที่สุด

บรรณานุกรม

- Abdullah, Lamarulnizam. "Managing the Threat of Muslim Radicalism in the Post-September 11 Incidents." *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009).
- Abidin, Mahani Zainal. "Malaysia-Singapore Economic Relations One Partners, Now Rivals. What Next?" ". *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009).
- Ali, Mushahid. "Impact of 9-11 on Malaysia and Singapore: One Year After." (2002).
- Collins, Alan. *Contemporary Security Studies*. Oxford university press, 2016.
- Daquila, Teofilo C. "Economic Relations: Competing or Complementary?". *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009).
- Ganesan, Narayanan. *Realism and Interdependence in Singapore's Foreign Policy*. Routledge, 2005.
- Hutchinson, Francis E., and Pritish. Bhattaccharya. "Singapore – Malaysia Economic Relation: Deep Interdependence." (2019).
https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2019_2.pdf.
- "Jb-Singapore Rts Link Project Signing Ceremony to Be Held on Jul 30 , Says Malaysian Transport Minister." Channel News Asia, Date of publication 21 July, 2020, accessed 18 July, 2020,
<https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/malaysia-johor-bahru-singapore-rtss-signing-july-30-12934908>.
- "Johor Sultan Wants Lighting at Customs Complex Improved 'Immediately' " Channel News Asia, Date of publication 18 December, 2019, accessed 18 July, 2020,
<https://www.channelnewsasia.com/news/asia/johor-sultan-wants-lighting-at-customs-complex-improved-12194624>.
- Keling, Faisol, Md Shuib, and Mohd Ajis. "The Impact of Singapore's Military Development on Malaysia's Security." *Journal of Politics and Law* 2 (05/02

2009). <https://doi.org/10.5539/jpl.v2n2p68>.

Keohane, Robert O, and Joseph S Nye. "Power and Interdependence Revisited." *International organization* 41, no. 4 (1987): 725-53.

Low, Linda, and Lee Poh Onn. "Singapore's Perspective on Economic Relations with Malaysia." *In Across the Causeway: A Multi-dimensional Study of Malaysia-Singapore Relations*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009).

"Mahathir Mohamad: I'm Pro-Malaysia, Not Anti-Singapore." South China Morning Post, Date of publication 8 March, 2019, accessed 18 May, 2020, <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/2189195/mahathir-mohamad-im-pro-malaysia-not-anti-singapore>.

"Malaysia and Singapore Are Like Twins: Mahathir." The Straits Times, Date of publication 13 November, 2018, accessed 18 May, 2020, <https://www.straitstimes.com/singapore/malaysia-and-singapore-are-like-twins-mahathir>.

Massey, Anthony S. *Maritime Security Cooperation in the Strait of Malacca*. NAVAL POSTGRADUATE SCHOOL MONTEREY CA (2008).

"Measures Needed to Ease Causeway Congestion." The Star, Date of publication 13 March, 2020, accessed 18 July, 2020, <https://www.thestar.com.my/metro/metro-news/2020/03/13/measures-needed-to-ease-causeway-congestion>.

Nathan, K. S. "Malaysia—Singapore Relations: Retrospect and Prospect." *Contemporary Southeast Asia* 24, no. 2 (2002): 385-410. <http://www.jstor.org/stable/25798602>.

"Need for Third Bridge between Johor and Singapore to Ease Congestion: Malaysian Home Affairs Minister." Channel News Asia, Date of publication 25 November, 2019, https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/johor-singapore-third-bridge-home-minister-muhyiddin-12124854?cid=h3_referral_inarticlelinks_24082018_cna.

Omar, Rusdi. "Malaysia Singapore Relations: Issues and Strategies." The University of Adelaide. https://www.academia.edu/1412271/MALAYSIA_SINGAPORE_RELATIONS_ISSUES_AND_STRATEGIES.

Rahim, Lily Zubaidah. *Singapore in the Malay World: Building and Breaching Regional*

Bridges. Routledge, 2010.

Roach, J Ashley. "Enhancing Maritime Security in the Straits of Malacca and Singapore."

Journal of International Affairs (2005): 97-116.

"Singapore, Malaysia Airspace Dispute: What We Know and Timeline." Channel News

Asia, Date of publication 5 December, 2018, accessed 18 May, 2020,

[https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-](https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-southern-johor-airspace-seletar-airport-10997022?cid=h3_referral_inarticlelinks_24082018_cna)

[southern-johor-airspace-seletar-airport-](https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-southern-johor-airspace-seletar-airport-10997022?cid=h3_referral_inarticlelinks_24082018_cna)

[10997022?cid=h3_referral_inarticlelinks_24082018_cna.](https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-southern-johor-airspace-seletar-airport-10997022?cid=h3_referral_inarticlelinks_24082018_cna)

"Singapore, Malaysia Maritime Dispute: A Timeline." Channel News Asia, Date of

publication 6 December, 2018, accessed 18 May, 2020,

[https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-](https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-maritime-dispute-port-limits-timeline-11006762)

[maritime-dispute-port-limits-timeline-11006762.](https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/singapore-malaysia-maritime-dispute-port-limits-timeline-11006762)

Smith, A. "Malaysia-Singapore Relations: Never Mind the Rhetoric." 2004.

"Text: President Bush Addresses the Nation." The Washington Post, Date of publication

20 September, 2001, accessed 12 July, 2020,

[https://www.washingtonpost.com/wpsrv/nation/specials/attacked/transcripts/bu-](https://www.washingtonpost.com/wpsrv/nation/specials/attacked/transcripts/bushaddress_092001.html)

[shaddress_092001.html.](https://www.washingtonpost.com/wpsrv/nation/specials/attacked/transcripts/bushaddress_092001.html)

Yue, Chia Siow. "The Asian Financial Crisis: Singapore's Experience and Response." *ASEAN*

Economic Bulletin (1998): 297-308.

กมลชนก ขุนเพชร. "มโนทัศน์ว่าด้วยภัยคุกคามของสิงคโปร์และความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่าง

สิงคโปร์กับสหรัฐอเมริกาในยุคหลังสงครามเย็น." *วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

"ส่องความสำเร็จ บริษัทท่าเรือ Ptp มาเลเซีย." *ฐานเศรษฐกิจ, 9 กรกฎาคม 2561, accessed 18*

พฤษภาคม, 2563, [https://www.thansettakij.com/content/296524.](https://www.thansettakij.com/content/296524)

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. "สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้." (2011).

กิตติมา จันทร์ตรี. ช่องแคบมะละกา-มาเลเซีย-อินโดนีเซีย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ

วิจัย, 2541.

โครงการความมั่นคงศึกษา. จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 29 การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียง

ใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550.

———. *จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 57 การก่อการร้ายร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน*

- สนับสนุนการวิจัย, 2552.
- . จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 103 ประชาคมอาเซียน: มิติด้านความมั่นคง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555.
- . จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 197 ความมั่นคงทางทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2561.
- ชปา จิตต์ประทุม. "วิกฤตการณ์มาเลเซีย ผลกระทบต่อประเทศไทย." ใน วิกฤตการณ์มาเลเซีย เศรษฐกิจ การเมือง-วัฒนธรรม. (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542).
- ชมัฏภรณ์ ถนอมศรีเดชะชัย. "บทบาทของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น: วิเคราะห์กรณีการปรับกลไกความร่วมมืออาเซียน ศึกษากรณีการก่อตั้ง Arf และ Afta." วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ณัฐพจน์ ยืนยง. "วิกฤตการณ์มาเลเซีย ผลกระทบต่อประเทศสิงคโปร์." ใน วิกฤตการณ์มาเลเซีย เศรษฐกิจ การเมือง-วัฒนธรรม. (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542).
- "ปฏิญญาความสามานฉันท์แห่งอาเซียน." ใน อาเซียนในสหัสวรรษใหม่ (กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคง และนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).
- "ปฏิญญาแห่งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ปฏิญญากรุงเทพฯ)." ใน อาเซียนในสหัสวรรษใหม่ (กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคง และนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).
- ประภัสสร เทพชาติวี. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. กรุงเทพฯ: โครงการอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- "เปิดสัญญาขายนํ้าสดพิศดารระหว่างมาเลเซีย-สิงคโปร์ ชนิด "มหาธีร์" ยังต้องยอม." Sanook, 8 สิงหาคม 2562, accessed 19 พฤษภาคม, 2563, <https://www.sanook.com/news/7860086/>.
- พวงทอง ภาวครพันธ์. "กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ กรณีหินสามก้อน." ใน อุษาคเนย์ที่รัก (กรุงเทพฯ: โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553).
- "มาเลเซียยกเลิกรถไฟความเร็วสูง." ไทยรัฐออนไลน์, 1 มิถุนายน 2561, accessed 20 พฤษภาคม, 2563, <https://www.thairath.co.th/newspaper/columns/1295604>.
- โมฮัมหมัด, มหาธีร์. ปลดแอดความคิด ฟันเศรษฐกิจ, แพลโดย พิทยา สิทธิอำนาจ. กรุงเทพฯ: ภัคธรศ, 2544.

และคณะ, สีดา สอนศรี. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550-2558). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

เวเธอร์ปี, โดแนลด์ อี. อาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2556.

สมพงษ์ ชูมาก. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน: ทศวรรษ 1990 สู่ทศวรรษแห่งศตวรรษที่ 21. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สำนักงานมูลนิธิวิถีธรรมศรี. จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีธรรมศรี, 2547.

สีดา สอนศรี และคณะ. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ หลังวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2550). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

อณูญ์ เชื้อไทย. Aec ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2555.

อักษรศรี พานิชสาส์น. เศรษฐกิจจีนและเศรษฐกิจเพื่อนบ้านอาเซียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

อัครพงษ์ คำคุณ. การจัดการข้อพิพาทเขตแดนระหว่างประเทศในอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวชญชิตา สอนดี
วัน เดือน ปี เกิด	29 มีนาคม 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY